

**PUBLICATIE SAPTAMINALA EDITATA DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL**

ANUL I • NR. 49 • 21 DECEMBRIE 1990

*„Revoluția viitoare nu se mai poate
mărgeni a voi ca românii să fie liberi,
egali, proprietari de pământ și de
capital și asociați la fapta unui pro-
gres comun... Lucrați numai spre a vă
imbărbăta în credință și spre jertfire,
sprijiniți inimile slabe și indoioase,
propovăduindu-le adevărul care lu-
minează, și dă putere, insuflețiți
iubirea țării, înviați simțimentul
național și ura tiraniei”*

N. BĂLCESCU, 1850

**NU NE
TEMEM**

ÎN CĂUTAREA UNUI COMPROMIS VIABIL

• Dacă în luna decembrie nu se rezolvă nimic, în ianuarie Alianța Civică nu va mai avea bază de masă

Pe data de 15 noiembrie Alianța Civică a părut a deveni dintr-un nume o „forță politică cu bază importantă de masă”. Acest fenomen a fost recunoscut ca atare, printr-un consens rar, atât de simpatizanții cit și de dușmanii Alianței. Ambițioși politici, începând cu Petre Roman și încheind cu Radu Câmpeanu au reacționat și ei la unison, printr-o irascibilitate anxioasă. Cu toate acestea, majoritatea participanților la marele miting din 15 noiembrie au plecat acasă cu un gust amar, tocmai pentru că fuseseră chemați să participe „la o revoluție prevăzută să nu aibă loc”. Or, ceea ce liderii Alianței gândiseră ca o manifestare de forță pur demonstrativă, participanții la miting ar fi vrut-o o acțiune cu finalitate imediată. Ulterior au căzut iarăși de acord, prieteni și dușmani, că marea manifestație anticomunistă din 15 noiembrie nu putea fi altfel decât a fost, din cauza absenței unei alternative pregătite, viabile, rămânând ca în cel mai scurt timp Conferința Alianței Civice să pregătească această alternativă.

Conferința Alianței Civice, desfășurată în perioada 13—15 decembrie a fost introdusă de o serioasă pregătire psihologică a guvernanților. Atât președintele țării cit și primul ministru și-au manifestat antipatia în mod public față de formațiunea nou-născută. La conferința sa de presă din data de 13, primul ministru a tratat chestiunea cu ușurință care-l caracterizează de multe ori, spunând: „De ce sîntei jumătate de milion și nu mai multe milioane” și afirmând că tensiunea lunii decembrie este în mare parte o invenție a mass-mediei.

Joi, 13 decembrie, s-a deschis în sala pe trei sferturi plină a Ateneului Român Conferința Alianței. Întrebînd-o pe dna Ana Blăndiana dacă nu i se pare prematură conferința cită vreme filialele sînt de-abia în curs de formare, mi s-a răspuns că tocmai aceasta este scopul conferinței, așezarea pe o bază legală a mișcării centrale și locale. Este necesară alegerea unei conducere și stabilirea unei proceduri unice pentru filiale, altfel există riscul ca persoane particulare mai bine sau mai rău intenționate să dea dovadă de inițiativă neprovizivă în numele Alianței Civice.

În afara de delegații Alianței din provincie și de personalitățile fondatoare, în sală s-au găsit la momentul deschiderii numeroase personalități politice ale opoziției, lideri ai Mișcării Ecologice, PNL-AT, PNL, AFD, studenți, artiști etc. Lipsa de omogenitate a membrilor Alianței, a opoziției extraparlamentare. În general, și-a pus amprenta asupra lucrărilor primei dimineți, care au dezamăgit pe majoritatea participanților. În general s-au remarcat două tendințe, una de a trece la organizare cit mai rapid, și alta de a defini teoretic aspirațiile Alianței. Aceste două tendințe s-au antagonizat de-a dreptul în anumite momente ale Conferinței, reprezentanții primeia avînd impresia că ceilalți li fac să-și piardă vremea. Teoretic, definirea acestor aspirații era totuși mai mult decât necesară. În sală se aflau persoane cu tendințe deosebit de variate, de la unii care afirmau că Alianța este o mișcare pe termen lung, chiar după „căderea lui Iliescu” (care multor participanți, cu o ușurință similară celei a d-lui Petre Roman, li se pă-

rea un lucru imediat și absolut de înțeles pentru care nu este necesar nici un fel de efort), și alții care vedeau Alianța ca pe o formă de organizare a protestelor străzii, capabilă să ofere inclusiv o alternativă de guvernare. Aceștia din urmă au fost relativ dezavuați de conducerea Alianței, care a declarat că nu acesta este punctul ei de vedere.

Luările de cuvînt generale nu au risipit confuzia și au contribuit prea puțin la lămurirea sălii. Din păcate acestea au căpătat la un moment dat, cu toată prestația vorbitorilor, aerul frivol al unei conferințe ținute în condiții de pace și calm absolut, ignorîndu-se prioritățile momentului. Aplauzele sălii au contribuit la această impresie, aplaudîndu-se nu atât ideile noi sau propunerile concrete cit fraze frumoase și cam prea „cu simțire” spuse.

Cu toată dezamăgirea multora din sală că Alianța nu a devenit partid politic, este evident că o asemenea decizie ar fi fost prematură, dacă nu cu totul hazardată. Mulți dintre dezamăgiți aveau însă în spate presunerea, fie a unor locuri fierbinți, fie a unor zone

puternic fesonizate în timpul alegerilor, unde necesitatea acțiunii imediate și concrete este foarte mare.

Un plus de concretețe l-au adus în permanență studenții, care au reamintit sălii că ei sînt în grevă, că sînt singurii care au început o acțiune concretă și cer definirea unui punct de vedere vizavi de această acțiune ca și vizavi de oportunitatea organizării unui miting pe data de 21 decembrie. Pe data de 14 s-a desfășurat la IMF conferința de presă a Convenției Studenților bucureștene, care a lăsat gazetărilor participanți o excelentă impresie. Mai încheiați decât liderii Alianței, în intervenții la fel de elegante dar fără risipă de cuvinte și fără un strop de confuzie, liderii tuturor sindicatelor și ligilor facultăților din București s-au prezentat împreună, cu un program de revendicări excelent, fără să ceară demisia cuiva decât în cazul nesatisfacerii revendicărilor lor mai mult decât firești. Este într-adevăr logic ca o putere care nu-și poate asuma și erorile, care ascunde adevărul despre Revoluție și compromite ideea reformei economice să demisioneze. Destul de logic ar fi însă și ca în cazul al doisprezecelea, cea parte a

conducătorilor care sînt mai puțin compromiși să li sacrifice pe ceilalți pentru a păstra puterea. Apreciem ca destul de logic și acest fapt avînd în vedere că Frontul Salvării Naționale mai are încă în anumite zone din provincie o preocupare bază de masă și compromișul ar reflecta cel mai clar realitatea națiunii la acest moment. Studenții au declarat că vor înceta greva pe data de 19 seara, dacă vor ajunge la concluzia că acțiunea lor este dezaprobată de masele largi ale națiunii, prin absența unui răspuns al sindicatelor. Un text interesant a prezentat și Asociația Fostilor Detinuți Politici care a cerut minerilor să se solidarizeze cu studenții. Textul este interesant însă mai mult pentru presa internațională decât pentru mineri, care nu tin la imaginea lor în lume pînă într-atît încît să dea urmare igvitației. Dimpotrivă, s-a auzit deja despre unele manifestări de ostilitate la Petrosani vizavi de studenții care au intrat și acolo în grevă.

Tot pe data de 12 s-a semnat convenția între principalele partide de opoziție: PNL, UDMR, Mișcarea ecologistă, PNT-CD, Partidul Ecologist și PSD. Opoziția parlamentară a părut astfel, sub presiunea morală a Alianței, că vrea să se relaxeze în lupta efectivă pentru democratizare. Cu toate acestea, conducerea PNL a purtat pe cont propriu tratative cu președintele Iliescu în ultimele zile. PNL-AT și Convenția au dezaprobat aceasta, și este în general împedat ca studenții nu dorm în facultăți sub amenințarea unei intervenții mineresti doar de dragul domnului Radu Câmpeanu. O înlocuire de prim-ministru nu este suficientă. Cu SRI subordonat președintelui statului, cu un Parlament fesonizat obedient pînă la detaliile președintelui, schimbarea primului ministru nu ar face decât să compromită persoana celui care se va încumeta să ia locul d-lui Petre Roman, și partidul din care provine. Oricum este o răsvitate să ne închipuim că președintele își va sacrifica atât de ușor primul ministru. Doar în caz de catastrofa aceste persoane a căror pașune pentru putere frizează patologicul vor încerca un compromis. Tratativile care se poartă nu arată că puterea dorește compromisul ci doar că vrea să aibă un as în mîncă în cazul unei catastrofe mai mari.

Vineri seara a fost aleasă, fără mari surprize, conducerea Alianței. Dl. George Șerban a citit programul acesteia, care este din multe puncte de vedere similar unei platforme program partinice, cu poziție economică destul de bine definită. În zilele următoare Alianța a realizat fructuoase întâlniri cu lideri sindicali și conducerea opoziției. Dintre toate rolurile sale, acela de coagulant al opoziției pare să prindă cel mai bine conducerea Alianței. În orice caz, dacă acesta va fi și singurul rol asumat Alianța va juca un rol pozitiv pe scena politică a țării, dar se va regăsi într-o lună-două complet fără acea bază de masă din 15 noiembrie, cu mult mai radicală decât conducătorii aleși pe 14 decembrie și pe care li va părăsi oricînd dacă va descoperi în altă parte o decizie mai mare de acțiune în imediat. Deocamdată este prematură orice anticipare în acest sens.

ALINA MUNGIU

Nota de... dar

• De la cabinetul președintelui Academiei Române a pornit în dimineața zilei de 15 decembrie nota telefonică nr. 330 prin care se dă indicația pentru conducerea institutelor „de a lua măsurile necesare protejării sediului și patrimoniului instituției pînă la data de 6 ianuarie 1991”. Cum marea majoritate a institutelor nu beneficiază de personal suficient de pază — și chiar dacă ar beneficia — aceasta echivalează, măcar

pentru directorii dispunînd de un înalt nivel politic și cetățenesc, cu reintroducerea după doar cîteva luni a celebrelor „gărzi” cu pătura adusă de acasă și moțătul pe marginea fotoliului. Este adevărat că la întrebarea dacă în respectivele gărzi, dublînd eventual pe paznici, urmează a fi antrenat doar membrii de partid, secretara mijlocitoare a indicației s-a dovedit a fi lipsită de humor. Chiar credeți, stimați con-

ducători, că cei care lucrează în respectivele instituții împreună cu colegii lor care și-au asumat răspunderea administrativă, au nevoie de asemenea indicații mobilizatoare pentru a face ceea ce le stă în putință întru menținerea ordinii și a liniștii în incintele profesiunii lor? Iar dacă credeți că aceste colective sînt lipsite de mijloacele și condițiile necesare, atunci în afara elaborării acestei indicații de natură să accentueze tensiunea zilelor din urmă, ce fel de măsuri practice ați adoptat? ●●● (RADU POPA)

Pedeapsa reprezintă o nevoie vitală a sufletului uman. Ea este de două feluri: disciplinară și penală. Pedepsele din prima categorie protejază împotriva slăbiciunilor, cu care lupta ar fi prea epuizantă în lipsa unui sprijin exterior. Dar pedeapsa cu adevărat indispensabilă sufletului uman este pedeapsa venită din crimă (crimă cu sensul juridic de delict, n. tr.). Prin crimă, un om se plasează el însuși în afara rețelei de obligații eterne ce leagă orice ființă umană de toate celelalte ființe umane. Autorul unei crime nu poate fi reintegrat în această rețea decât cu ajutorul pedepsei, în mod deplin dacă există consimțămînt din partea sa, imperfect, în lipsa acestui consimțămînt. La fel cum singurul mod de a-ți manifesta respectul față de cel ce suferă de foame este să-i dai să mîncine, tot așa singurul mijloc de a ne dovedi respectul față de cel ce singur s-a plasat în afara legii este de a-l reintegra în lege supunîndu-l pedepsei pe care aceasta o prevede.

Nevoia de pedeapsă nu este satisfăcută acolo unde — cum e de obicei cazul — codul penal nu este decît un procedeu de constrîngere prin teroare.

Satisfacerea efectivă a acestei nevoi necesită înainte de orice ca tot ce ține de dreptul penal să aibă un caracter solemn și sacru; ca suveranitatea legii să se transmită tribunalelor, poliției, acuzatului, con-

SIMONE WEIL

Pedeapsa

damnatului, și aceasta chiar și în cazurile mai puțin importante, dacă se ajunge la privarea de libertate. Trebuie ca pedeapsa să fie o onoare, trebuie ca ea nu doar să steargă rușinea crimei, ci să fie privită ca o educație suplimentară ce obligă la întărirea devotamentului față de binele public. Trebuie, de asemenea, ca duritatea pedepselor să corespundă caracterului obligațiilor violate și nu intereselor de securitate socială.

Desconsiderarea poliției, ușurătatea magistratilor, regimul închisorilor, definitivă declarare a recidivistilor, ierarhia pedepselor, ce prevede o pedeapsă mult mai crudă pentru zece furturi mărunt decît pentru un viol sau pentru anumite feluri de omucidere și care, în plus, prevede pedepse pentru simplul necaz, toate acestea împiedică să existe printre noi ceva care să merite cu adevărat numele de pedeapsă.

Pentru greșeli, ca și pentru crime, gradul de impunitate trebuie să crească nu urcînd, ci coborînd scara socială. Altfel, suferințele aplicate sînt resimțite ca niște constrîngeri sau chiar abuzuri ale puterii și nu constituie adevărate pedepse. Nu există pedeapsă decît acolo unde suferința e insolită, fie și ulterior, în amintire, de un sentiment de dreptate. Așa cum muzicianul trezește sentimentul frumosului prin sunete, sistemul penal trebuie să se priceapă a trezi, în conștiința criminalului, sentimentul dreptății prin durere sau, dacă e cazul, prin moarte. Așa cum despre un ucenic care se rănește se spune că meseria li intră în corp, tot la fel pedeapsa este un mijloc de a introduce dreptatea în sufletul criminalului prin suferința cărnii.

Problema celui mai eficace procedeu de a împiedica să se stabilească sus, în sferele înalte ale puterii, o conspirație în vederea obținerii impunității este una dintre problemele politice cele mai dificile de rezolvat. Ea nu poate fi rezolvată decît dacă unul sau mai mulți oameni au sarcina de a împiedica o astfel de conspirație aflîndu-se ei înșiși într-o situație în care să nu poată fi tentați să participe la ea.

(Din volumul *L'Enracinement* (Înrădăcinarea), Paris, Gallimard 1949, reed. 1990, pp. 32—34).

Traducere de
BOGDAN GHIU

MIRCEA DINESCU

Boğdaproste!

De când primul ministru și-a publicat certificat de botez în revista FSN-ului, s-a oficializat în țara noastră „meseria de român”.
 Fină nu de mult, această meserie era practică cu inconștiență de o droaie de amatori. Slavă domnului că au început să apară și profesioniștii.
 Aflat în vizită de lucru la Alba Iulia, Petre Roman declară în „România Mare” că e os de ardelean.
 Bată-vă să vă bată, privighetori!
 Cum vă drăgăliți voi de-un an de zile cu sentimentul național.
 Cum deveniți voi români prăzului, precum răposatul din Scornicești; cu câtă mândrie patriotică ciripiți voi că arborele genealogic vă este bradul carpatic.
 Dați-vă jos din corcoduș, mioriticilor și spuneți-ne mai bine unde-ați dosit brinza și cașcavalul.
 Și lăsați-o mai moale cu mămăliga națională, fiindcă la ora asta pe piața internațională stăm mai prost decât tusalmaup turcească.
 — Nu aflat-ați oare cum mindrele noastre curve naționale strică prețurile la Istanbul?
 — Citirăți oare în presă că un metru de pământ la Pontul Euxin se livrează grație vouă pe o jumă' de pizza napolitană?
 — Auzirăți oare cum miorița românească și-a păscut lina de foame într-un vapor arăbesc?
 — Băut-ați oare domniile voastre, așa românește, în buza oborului, tradiționalul nostru trăscau neocapitalist „adio mamă” sau „te-am zărit printre morminte”?
 — Văzută-ați grațioasele noastre vaci postrevoluționare hrănite cu garduri proaspete cum dau la fel de mult lapte ca balerinele de la Balșoi Teatr?
 — Contemplerăți voi oare preoții și drept-credincioșii făcând skandenberg în ușa bisericii, care pe care?
 — Aflară domniile voastre că un coșciug românesc costă mai mult decât un palton englezesc?
 Nu-ș vremuli de murit, ce să mai vorbim.
 La bursa neagră a scăzut mult de tot prețul omului.
 În schimb în maternitatea politichiei românești e inflație de „buni români” care de la primul gingurit sint gata să ne conducă.
 Sau să ne impuște.
 Precum generalul ăla de bine care voia să sfîntească sărbătoarea noastră națională cu o porție caldă de gloanțe.
 Boğdaproste fraților. Am înțeles aluzia.
 La balul ăsta unde comuniștii s-au costumat în capitaliști aduceți voi morga și gropile comune că venim noi cu luminările și cu coliva de o-casă. ■

La procesul de la Nürnberg, Alfred Rosenberg a fost întrebat dacă știe vreo limbă străină. La răspunsul indignat al lui Rosenberg că știe vreo nouă, judecătorul i-a replicat surprins: „Dacă știi a-tăia limbă, cum de ai ajuns aici?”. Întrebarea este ingrată, nedreaptă chiar. Ce a vrut să însemne judecătorul? Că Rosenberg ar fi trebuit să-și vadă de studiu, cum s-ar cuveni să facă orice intelectual, în loc să se amestece în politică cu rezultatele cunoscute. Chiar dacă servese pe dușmani, mă văd nevoită să spun că mă simt mai aproape în acest conflict de Rosenberg decât de judecător. Orice acțiune implică riscuri. Știi cum începi, dar nu știi niciodată cum se va sfîrși. Nu poți să nu începi niciodată de teamă că sfîrșitul nu va fi cel prevăzut, de teamă că pe parcurs lucrurile îți vor scăpa de sub control. Judecătorul aparține unei țări în care totul era deja făcut de alții — instituții democratice, libertăți cetățenești, prosperitate socială. Nu era cazul Germaniei la ora când a început să activeze Rosenberg și nu este cazul României de astăzi. În țări și circumstanțe ca acestea, cînd totul este de făcut, riscul acțiunii trebuie asumat. Orice acțiune este mai bună decât sindromul de spectator.
 În momentele mele de optimism îmi spun: ce fascinant lucru să trăiești într-o țară în care totul este de făcut și te așteaptă să faci! Ce extraordinar lucru să te confrunți cu fundamentalul în fiecare zi! Ce plicticoasă viață se duce în acele țări în care, începînd cu politica și sfîrșind cu literatura, inghenieria profesioniștilor este crinca! Nu este mai bine într-o diletanță, ca la noi?
 Am ațîn: aici singurul motiv real, serios, care poate împiedica un intelectual la neintervenționism. Teama de diletanțism, teama de a nu face mai mult rău decât bine. Toate celelalte motive au motivații autoconservatoare și nu merită discutate. Principalul este că intelectualii au simțit nevoia să se angajeze în acest an și au făcut-o, chiar dacă nu au avut cine știe ce rezultate. Au făcut-o chiar în număr destul de mare, ca să asigure o schimbare de generații de fiecare dată cînd motivațiile autoconservatoare au dominat momentul. Este și firesc. Mircea Dinescu a făcut destule într-o vreme în care alții nu făceau nimic. În un moment dat a obosit și atunci alții au preluat acțiunea. Deja au obosit și aceia și încep să formeze burghezia intelectuală, dar nu este nici o nenorocire, schimbul de generații se realizează din mers, stăfăia o preciau alții. Principalul nu este că unii stăteau în tuișuri și acum au leșit la iveală. E un punct de vedere reconstruc-tiv. Principalul este că au înțeles și au înțeles, chiar dacă au făcut-o mai târziu.
 Să vedem acum, dincolo de evidentul aspect pozitiv al implicării intelectualilor

BILANT

în viața politică, ce anume nu au reușit într-un an de zile aceștia. Chiar dacă un superficial s-ar repezi să spună că nu au reușit nimic decât să vorbească și să se mire cit de bine vorbește, sint de părere că o sistematizare a acestui eșec nu ne poate aduce decât foloase. Și mi se pare că sint în această nereușită două componente fundamentale.
 Una dintre ele este evidentul deficit de construcție. Aceasta se datorează în principal faptului că majoritatea celor angajați sint scriitori sau cochetează cu scri-sul, și voluptatea unei prese fără cen-zură i-a absorbit prea mult ca să mai facă vreun minim efort de imaginație concretă. În 1990 intelectualul de regulă a știut și a afirmat ce nu trebuie să se facă. Ceea ce trebuie să se facă i-a scă-pat de desăvîrșire. Organizațiile intelec-tuale sau cele politice impregnate de in-telectualii sint locuri în care acțiunea se sublimează în dezbatere și dezbaterea se transformă în nimic. Nimeni nu a urmă-rit puținele idei bune pe care le-au avut în acest an intelectualii pentru a le transpune în fapte. Majoritatea s-au pierdut pur și simplu.
 Tot la acest capitol intră și atitudinea detestabil de sovăiecnică pe care au avu-t-o intelectualii vizavi de o eventuală participare la putere. Toți cei aflați în poziții cit de cit executive au fost critici și fără milă, în vreme ce toți intelec-tualii veritabili au declarat că au oroare de pozițiile executive. Nu știu cine sint acele persoane inteligente și de caracter pe care intelectualii noștri le așteaptă să se ocupe de țară și nici de unde ar putea să provină ele. Doar aici am trăit cu toții și, cit de cit, măcar ne cunoaștem. Este evident că dacă ei se ferese de acele po-ziții nu le pot ocupa decât proștii. După ce te-ai ferit să fii în locul lor este ul-terior cu totul stupid să te apuci să-i cri-ticți.
 Toate proiectele noastre au fost vagi. Nici așa vagi cum sint nițu putem să le aplicăm pe motivul că nomenclaturii de la putere nu ne lasă. Dacă într-adevăr așa stau lucrurile, dacă ei sint obstacolul principal în calea binelui național, de ce nu ne-am folosit noi surplusul de intelli-gență ca să luăm Puterea? Aici orice in-telectual veritabil se va repezi să spună că n-am vrut. De ce n-am vrut însă, pen-tru mine cel puțin rămîne în mister. Explicația de-a dreptul suabă că un in-telectual nu poate fi interesat de putere, ci doar de adevăr, nu o pot lua în consi-derare. Un intelectual este întotdeauna interesat să triumfe binele. A spune ade-

vărul nu este o acțiune. Este un act fi-zologic intelectual, un act minimal. Sau simte cineva vreo voluptate masochistă să fie mereu un simplu figurant, nisipul pe care calcă talpa puterii?
 Există aici un singur răspuns posibil. Anume că intelectualul poate scăpa de sarcina puterii, trecînd-o în seama oame-nilor de acțiune pe care el îi educă. Sună admirabil, și poate fi deseori mult mai efica-ce decât o participare directă. Pușini mai știu astăzi cine a fost principele pentru care Machiavelli și-a scris trata-tul. Se știe însă sigur că nu numai prin-cipiil, ci toți marii practicanți ai puterii l-au studiat cu atenție.

Acesta este cel de al doilea eșec fun-damental al nostru. Nu am reușit să o-ferim celor interesați de acțiune ceea ce era mai important — un ghid practic. Nu avem nici o scuză pentru aceasta. Faptul că ne luptăm cu profesioniștii ai puterii nu ne poate absolve. Cine citește textele de referință ale intelectualilor lideri de opinie în acest an poate constata imediat că nu au folosit nici măcar bibliografia de bază a domeniului. Au trimis pe înfri în fața profesioniștilor încercați cu ci-tate defensive desprinse din rezistență in-dividuală, din martiri și din sfinți. Sin-gurul Machiavelli al anului a fost Silviu Brucan, pe care regret că-l stimez atât de mult. El a oferit laberei celeilalte o in-teligență concretă, remarcabilă. Dacă și ideea transformării FSN în Uniune so-cial-democrată va da rezultate, sint gata să felicit pe cine trebuie. Marii intelec-tuali s-au văzut depășiiți de un Marian Munteanu îndată, deoarece acesta a avut mai multă imaginație a acțiunii. În locul alților comunicate de solidaritate cu ei, ar fi fost mai bine dacă i s-ar fi pus la dispoziție un fond de idei concrete, de propuneri din care să poată alege.
 Tot aici se inserie și eșecul comunică-rii către mase, care nu are — din nou — nici o scuză. Este datorica celui mai in-te-ligent să stabilească o comunicare. Cine nu știe să găsească o cale pentru a co-munica cu un cine nu poate pretinde că e mult mai inteligent decât cinele. Să afirm că nu poți comunica cu muncitorii din cauza unui obstacol de limbaj in-seamnă descalificare intelectuală. Am vorbit în ultima vreme cu destul lideri sindicali care erau muncitori și ne-am înțeles foarte bine. Mai ales că proble-mele societății românești nu sint de or-din subtil. Cituși de puțin chiar.
 Să ne închipuim că sintem într-un ro-man de science-fiction. Eroul înarmat cu ultimele euceriri ale științei și tehnicii — în teorie —, dar cu minile goale, este în fața monstrului. Dar imi vine în minte că situația seamănă bine cu episodul 1rei din Războiul stelelor. Pe planetă trăiesc o populație simpatică, bine intenționată, ceva mai în urmă cu civilizația. Eroul fără arme trebuie să găsească modalita-tea de a vorbi în limba acestei populații, de a și-o face aliată, de a doborî monstrul mult mai puternic doar prin superiorita-tea sa intelectuală. Jules Verne ar fi rezolvat bine problema asta. Dar și noi, dacă ne-o putem fiicare, și încercăm să-i răspundem cit mai concret cu puțință, fanem un lucru mai bun decât o mie de discursuri.
 Altfel, singurul fenomen logic care se poate întimpla pe 23 decembrie ar fi să se întoarcă Ceaușescu. Ne va răsi mult mai progății să-l apreciem. ■

ALINA MUNGIU

ACENTE

Andrei Pippidi

• După un an

Machiaveli spunea că „dacă un popor corupt ajunge să se elibereze, el poate doar cu cea mai mare greutate să se mențină liber”. Câte scrie acum aproape 500 de ani nu sînt dezmintite de ceea ce vedem că s-a întimplat cu poporul nostru în anul care a trecut. Acea privire întregitoare și înaltă, la care sîntem datori în zilele care ne mai despart de prima aniversare a Revoluției, se aprinde pe cîntecul furtiv de rezistență care la cantă eroismul, legendele și conștiințele.

Ploile (care cite plai să fi fost într-un an de secetă?) au scutit înscrisurile roșii din primăria zile. Caracterile de parif, amănuntele nenumărate de cei care denunțau simptomele corupției și disprețul de sine, rădăcină a elementului social al situației. După înmărmurirea în masă a populației, după decenii de propagandă obedientă, cătorul nu se descurcă cu una, cu două, de sistemul la formele cărora au gândit toată viața. Problema lor este că se tem de veninul pe care erau gata să-l sîmțeau (ingăduitorii rămanul, nu?), că vine vremea areștilor, că „fără de partid”, acceptau să fie totuși ca o categorie inferioară de școlariști. Cînd ei intră însă într-o concurență bazată pe capacitatea profesională sau cînd revendică unele compensații pentru nedreptățile din trecut, reacția foștilor „comuniști” este de violență alergică. Pînă acum, numai ei erau „normali”; a deveni anormal, pentru conformiștii prin excelență, este insuportabil. Pe de altă parte, problema noastră: cum să impedim consolidarea tuturor micilor alianțe la care ei care nu renunță la privilegia și autoritate? Cum să impedim mai ales unirea alianțelor între ei, oportunistica care se elibera pînă ieri „comuniști” și naționalismul care cîntă nemulțumirilor un refuz? Desigur, nu amfiscind pentru noi ideea națională, într-un fel de întrecere în care patriotism, eretism și democrație se confundă în cel mai demagogic rafinament. Nici pavidul drumul unei diatribă miliare care ar interveni ca să stăpîneasă haosul.

Dar agitația naționalistă invenionează și relațiile dintre locuitorii acestei țări, care nu se trag toți din Traian și Decebal. Experiența abucumatei existențe a statului românesc modern arată că lăliștii cetățenilor de orice limbă sau creștinism este asigurată doar de respectul reciproc și de o legislație care, protejîndu-i pe toți deopotrivă, să fie aplicată sincer și onest. Mai grav încă, în sfera de neliniște care a cuprins popoarele Europei răsăritene, amintirile istorice revin tumultuos. Cine nu are resentimente sau frustrări? Naționalismul de răfăială trebuie respins cu toată înădritura. Dacă vrem să trăim într-o patrie normală, fără soldați la usa primăriei sau a bisericii, fără un polițist în dosul fiecărei statui.

Cînd despre oportunități, el se poate strecura, s-o știi, orînd. Într-un aparat de stat nerformat și luat cu asalt de aventurieri fără prejudecăți ideologice, dar nici morale. În vasta birocratie care sabotează din inerție, nepricepere, frică de răspundere. Și chiar în rîndurile contestatarilor agresivi care cer responsabil putea înainte de a ști bine ce ar face cu ea. Are dreptate domnul Dinescu: adevăratul pericol nu e neocomunismul, ci corupția.

Un popor corupt era pentru Machiaveli unul cărui înegalitățile sociale i-au rupt fibra solidarității. Inegalitățile se văd aici în ochii liberi. În dramul nostru spre economia de piață trecem mai înții prin „capitalismul sălbatic”, printr-o acumulare primitivă de capital care a deschis ușa Pandorei. Dar chiar regimul trecut, deși urmărea „omogenizarea” socială, reușise să pună la loc de cinste chinul, furibundul și descurărea. Cine a făcut să piară dorința de a munci a școlii și suferințele acest popor. Raptul și bunul plac au fost atîta vreme înii românilor nu și pot regăsi respectul față de drept, oricît de harnici ar fi legiștorii noștri din Dealul Mitropoliei.

Încercarea în aleși de la 29 mai decembrie reușe. Prin subterfugurile neobișnute la care recurge, ea și prin reflexele pe care nu le-a pierdut, puterea seamănă mult cu regimul precedent, dar fără consecvență și fără energie. Nimeni nu mai are răbdare pentru manșete: unii se sînt încurajați de această asemănare, pe cînd alții li se scie singele la cap. Deci, o remanere majoritară pare singura alternativă la exasperare.

De la o vreme, trăim ca într-un roman de Marquês, „cronica unei morți anunțate”. Unii se pregătesc să coboare, cu orice risc, în stradă, alții se întrecă dacă, în ziua aceea, prudența lor va fi mai tare decît rușinea. Iar peste capul nostru, poate, jocurile sînt făcute de cei mai violenți, oamenii umbrei și ai șoaptei. A predică nonviolenta, a mai crede că împotriva cinișilor are vreun efect

Fotografiile din această ediție au fost realizate de OVIDIU BOGDAN, EMANUEL PARVU, ARMANDO CERZOSIMO, DINU LAZAR

forța morală, este probabil o iluzie deșartă în țara în care cineva poate face greva foamei fără să aștepte neapăsarea.

Anulul accidenta care nu-a mințit, să-l dăm brinei să treacă mai repede, cît n-a năis înă năidelea pe care de atîta timp o păstrăm. ■

ACENTE

Bogdan Ghiu

• Note despre violență

Ce înseamnă, oare, a lovi? Ce se ascunde în gestul fulgerător și de cele mai multe ori repetat, atât de simplu și la îndemînă, de a lovi? Ce se întimplă între doi oameni care se lovesc reciproc? Dar între doi oameni, cînd unul lovește și altul doar încercă să se apere? Reprezintă „pumnul și palma”, șutul, sculparea, imbricarea etc. un contact sau o rupătură? Dar violența aceasta „explozivă”, epuizantă ea, care, violența ca atare, resursele violentei, formele ei de a fi? Și care, violența coborîtă în act nu reprezintă o cedare a unei prezumtive rezistențe împotriva unei violențe ascunse mult mai puternice? Cel care adevine violent nu este, oare, cel care adevărat slab, care nu s-a (mai) putut opune adevăratei violențe, ca acțiunea adevărată? Și, oare, cel obligat prin violență să se apere tot violent, este „autorul” sau „proprietarul” propriei violente? A fi violent nu este un act (cit de firesc, rămînd de cercetat) de cedare, de alăbi-cuine, în care cel lovit este în primul rînd cel ce lovește, care astfel dispune ca obstacol, ca limită, ca simplu contor uman din calea fluxului violent? Nu este el cel sters de pe fața pămîntului în clipa cînd ridică mina? Este el adevăratul, autenticul violent? A lui e violența? Și, la urma urmei, sînt toate acestea întrebări sau afirmații? Trăim într-o lume înainte, poate, de

orice, violență. Eu, unul, am ajuns să mă zîmbesc mai în siguranță pe stradă, în spațiu, formal, deschis, decît în propria casă, de unde, în cazul unei agresiuni, nu aș mai avea scăpare. Și nu e cîndat și în același timp grăitor că sînt (în primul rînd), gîndesc și scriu astfel de cuvinte acum, în Decembrie? ■

Comunescu a fost, desigur, un mare violent. Dar nu atît într-un sens imediat, primar, nu atît prin forme manifeste ale violentei, deși în nici un caz nu se poate spune că acestea au lipsit. Comunescu a pompat și a stocat în noi violență. Ne-a obligat să devenim violenți forțîndu-ne să ne apărăm, să rezistăm în loc de a trăi pur și simplu. Și, în același timp, interzicîndu-ne să ne manifestăm violența care, de fapt, nici nu ne aparține, pe care el o acumulează, o pusea la păstrare și sere imultire în noi. Violența străină și îndăbustă care s-a manifestat în primul rînd împotriva noastră însipe, desfigurîndu-ne. Violența, în acest caz, nu a însemnat decît refularea firescului. Firesc care, astfel, s-a degradat, a devenit altceva. Am devenit cu toții, fără să vrem și fără să știm, o „forță”. Am devenit puternici împotriva noastră. „Puternici” după modelul puterii, astfel încît, la momentul oportun, puterea nu a mai trebuit să acționeze asupra noastră din afară, ci ne-am trezit „puternici”, „la putere”. Înast: „la putere”, dar după modelul străin peste tot persoanele individuale, înamic omului, după modelul puterii. Violența nu este decît conținut uman deviat. Orice fel de conținut firesc uman. Dictatorul a fost violent în sensul că ne-a făcut pe noi să fim violenți, violențîndu-ne „inefabil”, indirect, prin devierea și stocarea nefericirii a conținuturilor firesci. A fost violent pentru că ne-a făcut să îl urim. S-a constituit în de-a-destul obiect al urii. Și ura s-a născut, schimonosîndu-ne.

Revoluția din decembrie anul trecut a fost violentă. Am fost uniți în ură, dar pe ură nu se poate clădi nimic, ura nu unește. Cel care au lubit s-au trezit singuri. Revoluția din decembrie a fost manifestarea convergență a mii multor februri de violență, care ulterior s-au îndreptat unele împotriva altora, s-au trezit în conflict ireductibil. Violența ca mijloc legitimat de scopuri naturale, și violența ca mijloc legitimat de scopuri legale, aceste două feluri de violență nu puteau coexista. (Imprumut aici terminologia folosită de Walter Benjamin într-un studiu din 1921, *Pentru o critică a violenței*.) Violența are, în principal, două funcții: ea creează un drept și tînde să conserve un drept. Acum un an, în decembrie, violența negatoare a instituit o ordine de drept care tuturor ni s-a părut unică, unitară, unificatoare. N-a fost deloc așa. Ea a unificat și a despărțit în același

timp. Treptat dar violent, cele două funcții ale violentei au ajuns față în față. Ordinea de drept instituită a început să nu mai fie accesibilă cu ordinea de drept conservată, de conservat. Succesorul lui Ceaușescu trebuia să administreze violența strînsă în noi de acesta (ca o adevărată, poate chiar singura „avutură națională”), nu să se folosească de ea. Mitul răsturnării violente continuă să funcționeze, iar de vină nu sînt atît „subiecții”, simple stavile rupte de zăvoi, ci obiectul persistent, reconstruit al urii, care a refuzat să se auto-dizolve ca atare. Poate pentru că alt principiu de coeziune, de obținere a fizionomiei proprii nu a fost capabil — sau nu a vrut — să găsească. Ceea ce se încearcă azi a se păstra nu este exact același lucru cu ceea ce s-a instituit „atunci”.

Orice grevă este o violență, un mijloc violent. „Ceea ce se conde muncitorilor prin dreptul la grevă e mai puțin un drept la violență cît un drept de a se sustrage violentei pe care patronul fin cazul nostru, încă, statul) o exercită indirect asupra lor”, spune Benjamin în studiul amintit. Și mai spune el: „Muncitorii organizați sînt astăzi, alături de stat, unicul subiect de drept ce posedă un drept la violență”. Prin grevă are, deci, loc o decuplare, o levere din sistemul succurs-violent al statului. Acesta, statul, e cel primordial violent. Greva devine, astfel, un mijloc în același timp de semnalezare a violentei ascunse și de luptă împotriva respectivei violente. Greva este un indice, ca dă în vîlcag, scoate la iveală ceea ce a făcut să nu se vadă. E fumul care numai aparent apare din scînă, e fumul care ne atrage atenția că pe undeva, între noi sau în noi, există și focul. Greva este un efect aparent arbitrar care denunță cauza mascată.

Orice grevă este o scoatere la lumină a violentei. Cînd violența ascunsă nu ajunge să se manifeste în forma loviturii (fază de criză a violentei, care preferă regimul ascunderii eficiente), cite un om începe, aparent grațios și din scînă, să se violenteze pe sine însuși, să manifeste violența care există împotriva lui însuși. Este ceea ce cunoaștem sub numele de greva foamei. Nimeni nu-l lovește pe grevistul foamei, și totuși acesta poartă urme de lovituri, și încă interne. Violența îl lovește pe dinăuntru, și el tocmai asta vrea să ne arate. De exemplu, Dumitru Iuga vrea să ne demonstreze acum că în televiziunea română, de fapt, se trage. Se poate muri pentru că, de fapt, se ucide. Iar lucrul acesta trebuie văzut, trebuie arătat.

Un om, cînd lovește, se lovește de cel lovit. Apelează la arme, protejeze ale corpului slab. Un om, cînd lovește, dispăre ca ins și face la rîndul lui să dispară. Eroii lui decembrie au înțeles să dispară pentru a face să dispară. Să fim noi o nație care își dă singură palme? Violenta nu e făcută să se consume, să se epuizeze. Violenta nu este decît forma unor conținuturi deviate. Ea nu are conținut propriu. Violenta nu este, ci devine. S-o facem să devină altceva. Ce-i drept, ușor de spus... Oare nu însăși forma noastră de existență istorică, în salțuri, este o formă de violență? Oare nu este violență însăși istoria noastră, cu acumulări ce pervertește, atunci cînd nu se sublimază?

Oare pe cei prea mult aplaudați nu-i sperie energia palmelor? Violenta se face. Din nimic. ■

ACENTE

Sorin Dumitrescu

• Ce-ți doresc eu ție... Alianță Civică

Mai sînt cîteva zile pînă la Crăciun. Habar n-am în ce fel îl vom petrece. Ca și în icona Trădătorii, lumea totuși se va roti în ax, ascemînd unei lipsi ptolomeice, așezîndu-și centrul spiritual în ochii negri ai scolelești pestori smerite, ascunzînd o lesie înscorită de prezenta prunului „mititel și-năfăștel”. Aburii calzi ai răufărilor animalelor vor fi cea dintîi mireasmă care învalvile prietenoș făptura nepămînteană a copilului. Acest staul pasnic va deveni și acum ca și atunci, micul subversiv al istoriei.

În acest răstimp, Cineva, sau mai degrabă ceva, gonînd-o parcă din spate, a înghesuit întreaga istorie recentă, cea care ne privește, în răgazul sfînt al acestui sfîrșit de decembrie, îngrămădînd faotele talmeș-balmeș, și mai ales, blocîndu-le semnificatiile.

Cu toții asistăm la un adevărat „embouteillage” al evenimentelor. Din Golf pînă la Piața Universității, pretutindeni pe întinsul pămîntului, oameni de tot felul așteaptă cu infrigurare,

unii aflați în capătul răbdării, ele un deznădămint. Peste tot însă, ca un făcut, sorozacele înocente. Înălțurii acestei istorii de piatră, pe care o resimțim cu sufletul ascuțit de îngrijorare, ca înclăcit și flască, a țienit, ca o „bunăvestire”, această stare comunitară, îndelung rivniță de speranțele multora, pe care am botezat-o „Alianță Civică”.

Așa cum arată acum, structura ei genuină, animată de idealul moral și jerific civică, premie să devină unică, într-o Europă ale cărei forumuri și sindicate făimoase, celtte în decenii de rezistență antitotalitară, nu gustat în cele din urmă, atunci când au fost înclăcite, din fructul oprit și puterii. La capătul infernului totalitar, ce părea multora avind chipul eternității (?), am putut evalua uriașele avarii înregistrate de structurile spirituale, cit și amploarea devastării conștiinței civice, robită de sufragiu idolatru, ca și de scepticismul masiv în abuzarea vreunei vocații civice, vegetind mortal, amenințată cu prăbușirea criteriului ontologic care o fundamentează — funcția comunitară.

Imediat după 22 decembrie, ne-am putut da seama cum „teoria” unei gândiri zăpăcite, iscată de doi nemți atei și desăvirșită de bietu Ulianov, a reușit să ne strice neamul, să dea buzna în rindulala lui milenară, minjindu-i obârșile și minjindu-i viitorul. De aceea, mulți au ezitat să în evenimentele din decembrie trecut drept o revoluție, și fiind — fripti cum sintem de această apucătură modernă a popoarelor — că ar însemna să ne aruncăm singuri, încă o dată, din lac în puț!

I-am preferat mai curind înțelesul mai stenic al restaurării, ca o perspectivă de-a părăsi cu toții nelegiuirea impusă și de-a reveni la normal în cel mai scurt timp cu putință. Nimic, din ce ne-am dorit, nu s-a produs în aceste 11 luni și mai bine! Dimpotrivă. Bătrânele structuri comuniste, sclerizate de neclintirea citorva decenii, s-au trozit buimăcite de năvala unui gîrbaci nelindurător, minjindu-le să se imperecheze artificial cu forțele virile ale pluralismului politic și ale economiei de piață, pentru a extrage din acest „metisaj” vigoarea și dălmirea care le lipsea. Și totuși, oricît am „implementa” și ne-am „răsimplementa” sisteme care mai de care mai competente și mai dibace, nu vom face altceva, și asta și facem, decît să „coafăm moriul”, asta stît timp cît nu vom reveni, mai înții la normal, la acele valori arguite decenii, care ne disting în rindul neamurilor pămîntului.

Început cu înecul, fiecare va trebui să-și lămurească sensul profund pe care-l atribuie persoanei civice. În trecut fie zis, esența binară a structurii acestora e realizată de consensul unor valori ce corespund celor două funcții constitutive, funcția comunitară și funcția comunitară. Fără a greși, putem spune că valorile care implinesc comunionea sînt cele care însuflețesc persoana civică, așa cum cele comunitare o intrupează. Se vede cu ușurință că funcția comunitară creează cadrul în care poate lua ființă cel mai spiritual mod de-a fi împreună, care este comunionea. Dacă funcția comunitară este suportul vieții și întreprinderii comune, adică temelul util al lui s fi împreună pentru, funcția comunitară susține prin valorile ei specifice o sobornicio cetățenească superioară, și anume aceea de-a fi împreună intru. Intru Hristos, firește. Potrivit acestui înțeles, persoana civică se poate defini ca sinteză unică a valorilor credinței care caracterizează persoana, cu cele civice, aparținind conștiinței morale.

E limpede că așa cum eticul nu poate fi definit decît în perspectiva credinței, a disponibilității religioase a persoanei, tot astfel conștiința civică, comunitară, capătă înțeles numai luminată de comuniunea persoanelor. De-abia acum putem pricepe de ce furia ateismului comunist s-a abătut, mai aprig ca ortunde și mai ales, asupra ființei Bisericii și deopotrivă asupra persoanei civice, și iarăși pentru ce trebuia demolat temelul înșasi al comunității, al cărui ipostaz este lăcașul de cult, ca și cel comunitar, a cărui profesie e angajarea civică. Această acțiune demolatoare a urmărit să introducă în locul social devenit neted și pustiu de orice semnificație religioasă sau civică, regatul ticălos al fricii și suspicțiunii, amîndouă propice dezvoltării nestingherite a arbitrarului.

De cele mai multe ori însă, răbdării sfinte, ierarhii Bisericii i-au preferat compromisul util, iar societatea civică, la rîndul ei, a substituit adesea, fără să clipască, rezistența, traiul fad și agonie al resemnării. E oare nevoie să mai adăugăm că atît compromisul, cit și resemnarea n-au nimic duhovnicesc sau moral, și că ambele sînt trădătoare în raport cu exigentele cristice, sau cu cele aparținind cetății?

Dacă „revenirea noastră în fire”, însemnind înțierea persoanei civice, constituie scopul Alianței Civice, atunci aceasta nu se poate realiza decît actualizînd mai înainte de toate arhetipul milenar al societății civice strînsă roată, ca o uriașă verighetă, în jurul Bisericii.

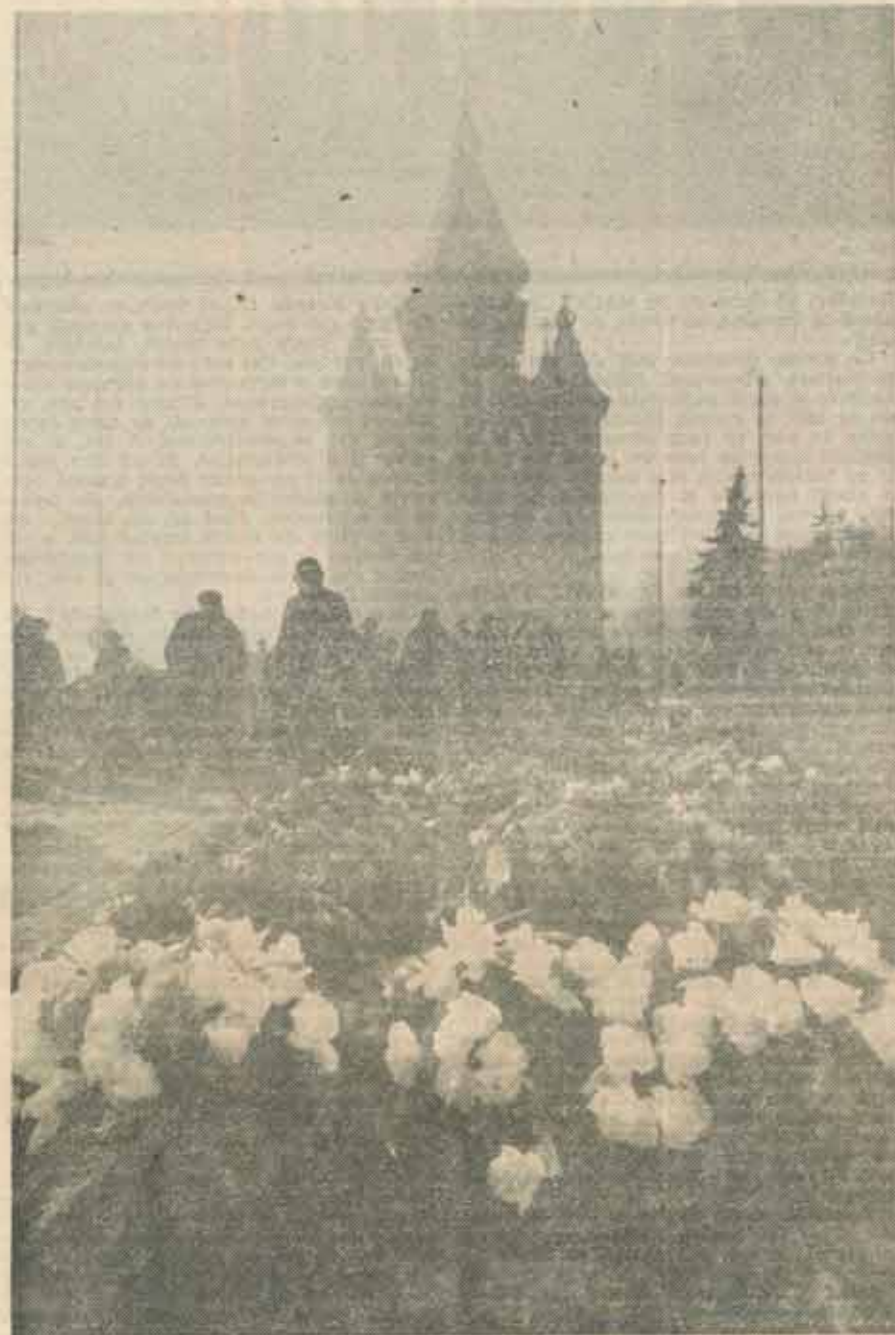
O poți încă contempla oriunde te-ai mișca prin țară, atunci cînd zărești creșterile caselor rînduite cuminiți, plecate sub acoperămintul de taină al bisericii svelte (știnid din mijlocul lor).

La fel de înțelept, urmîndu-le exemplul simplu, trebuie să se alinieze și valorile civice, comunitare, înconjurînd în deplină cunoștință de cauză, prestigiul nelumesc al valorilor cristice, esențialmente comunitare staturii acestora, depășind talia oricărei valori civice secularizate.

Marasmul nici unei dezamăgiri pe care

am fi suferit-o din partea vreunui slujitor al Bisericii, de el ierarh sau preot simplu, de mir, nu ne poate îndreptăți, atunci cînd vrem să restaurăm conștiința comunitară a unei națiuni, să facem abstracție de Trupul tainic al lui Hristos, care este Biserica Lui, singura în veac, în măsură „să administreze” cum se cuvine, valorile cristice. Rămînd neclintită în această convingere, înclăcit adăvărata credință, și modelîndu-și structurile viitoare după chipul acesteia, Alianța Civică are ocazia rară să intre în Europa pe ura din față, pe unde nimeni nu îndrăznește mîncar să rivnască, pe acolo, pe unde sînt primii sărbătorește numai luminătorii neamurilor. ■

12 decembrie 1990

ACENTE

Daniel Vighi

• Atmosfera

La un an după, în Timișoara plouă și-i un fel de mixaj întinsă pe trotuar și în curtea Alimentarel din centru. Acolo oamenii stau la coadă în fața citorva containere cu conserve de pește și borcane cu compot. Prin Piața Operei e un fel de forfoță posacă. Magazinele de stufe și articole de lux au toate rafturile goale. Arată atît de straniu încît stîrnesc uimirea veselă a unui grup de englezi cu hanorace și aparate de fotografiat. În locul fostei Parfumerii care a ars în seara de 17 decembrie '89 se fac ultimele rețeturi la un magazin italianesc. În același bloc de lângă Catedrală, la parter, s-a mai instalat un magazin în colaborare cu italienii. Mai există și altele ale unor nemți și sirbi. Toate luxoase și scumpe.

Dacă la început nu stîrnit interesul trecătorilor, de-acum, au intrat și ele în același ritm posac al unei existențe aflate parcă la pîndă. Pe un stîlp din fața cinematografului Timiș, un afiș îndeamnă oamenii să comemoreze în liniște și

demnităte un an de la... — să nu se lase antrenat în acțiuni extremiste organizate de către legionarii care vor să provoace un nou genocid. Alături, pe un alt stîlp, un manifest tipografiat în mai multe culori vorbește despre ziua sfîntă de la 1 Decembrie și despre eroii noștri care au făcut și au dres pentru liniștea și pentru fericirea noastră de astăzi. Apelul acela este semnat de Comitetul pentru renașterea spiritului a României. În spațiul alb de sub textul apelului, careva a scris cu pix roșu „Jos Hroscu”. În spațiul Spitalului „de ochi” din Piața 700, pe zidul de la intersecția troleibuzelor cu tramvaielor se află o coroană cu cîteva luminări și poza răsucită de umezală a unui tînar cu cravată și costum.

trasă pe frunte le zice să stea pe pace că dacă trag și-au dat for la valiză: „au mai tras ei și-au vărut că nu ne-am aporiat. Dacă iarăși mor oameni nevinovați, toți securiștii și generali știa de pe vremea lui tata mare să fără bine să-i pregătească valizele ca să plece din țară că aici cu noi nu mai au ce căuta”.

Interviu împăciitorii și pun lucrurile la punct, „fără, dom'le, să nu va fi așa”, spun. Alții clatină din cap și-l aduc în discuție pe generalul Ila de la Alba Iulia, în timp ce lunganul din mijloc renetă furat de gîndul: „Nu-l dreptate, domnilor, în România”. Cel din jur îl dau dreptate, pe urmă își aprind țigările și se învâltoie în fum și-n burnița măruntă și rece de iarnă. ■

ACENTE

Vasile Dan

• Reculegere

Scriu aceste rînduri în noiembrie, lună metafizică, cînd ne apropiem — dar cu ce sentimente? — de zilele tragice, sublime, căci înăingerate, ale lui Decembrie. Imediat după 15 decembrie fiecare zi se încarcă de tensiunea grea a ceea ce a fost incomparabil: am ieșit pe străzi — ținte vii — gata să trăim prin moartea biologică mai bine, cu moartea pre moarte călcînd, transgresînd-o printr-un gust sfîșietor, decît să viermum la înclînt înr-o viață scăzută la nivelele de jos ale biologicului, ca într-un infernal laborator uman național de testare a lor. A limitelor. E bine să conservăm din acele zile ceea ce e pur și îndubitabil. Fîndcă multe sînt neclare: în sfîra motivațiilor adînci ale ridicării, ale revoltei noastre.

Ca atare să ne apropiem de acele zile cu lumina bine păzită în pumni spre a dăruși măcar ce a fost „aproape”, actul meriticel, înainte de a vedea și viza „departele” (disputat încă — și încă de forțe oculte, căci din tîbăra învinsă), mai general.

Acesta cred că sînt:

• Răz-bunarea a început la Timișoara, științea, iar nu cauza, fiind o solidaritate interetnică în jurul cazului Tokés. Este, după știința noastră, pentru prima oară în istoria modernă cînd un oraș — în sfîra unei situații de război, de provocare armată străină — atinge invincibilitatea colectivă deoarece nu-l mai interesează supraviețuirea biologică: „vom muri și vom fi liberi”. Disjuncția dintre dictatură și societate a stîns, la Timișoara, plînatatea.

• Timișoara înflamează aproape instantaneu Aradul și Lugojul (fabricile din Arad fierb între ziduri strănyle păzite, formale de la U.T.A. răbunesc pe 20 decembrie, în următoarele ore țianeghe tot orașul pe străzi), apoi Clujul, Brașovul, Sibiu, Tg. Mureșul.

• În timp ce aceste orașe se declară, ca în plin Ev Mediu, libere, la București se organizează, în 21 decembrie, spre prînz (orice oră e importantă în viteza evenimentelor), se organizează viceversa, o „mare adunare populară”, desigur procesionistă (adică: împotriva orașelor din Ardeal, în primul rînd Timișoara). Aici cred că se află unul din izvoarele „loviturii de stat” nomenclaturiste. Momentul ales e acela al unui paroxim psihologic, fiindcă atrocitățile, crimele săbătoice (se produsese incinerarea celor 40) din Timișoara au fost transpirat în Capitală provocînd un inevitabil șoc emoțional. Ca atare mijlocul procesionesc se transformă firesc într-unul anti-.

• În Moldova nu s-a ridicat nici un oraș în pofida unei mișcări intelectuale antitotalitare extrem de puternice la Iasi (Dan Petrescu, Al. Călinescu, Luca Pîiu, Liviu Antonesei, Sorin Antohi, Liviu Cangeopol ș.a.).

• Nu toată populația, chiar și a orașelor revoluțione (exceptînd Timișoara, singurul loc unde criteriul de vîrstă în desemnarea revoluționilor nu-i operanți) se ridică ci, mai ales, tineretul, singurul dispus să moară (la Arad, de exemplu, primii care rup porțile fabricii sînt muncitorii de la întreprinderea de orologerie, unde vîrsta medie este (era) de 22—23 de ani).

• Revolta antitotalitară dizolvă diferențe etnice în Ardeal (în Tg. Mureș proporția celor căzuți în revoluție este aproximativ egală între români și unguri, printr-un mister al Marelui Arbitru).

• Cel puțin pentru o lună de zile revoluția a impus Europei și lumii întregi, prin șoc emoțional și radicalismul negației totalitare, pe români ca „locomotivă” a reformelor din Est.

• Reclul postrevoluționar prin care nomenclatura, dar și criticele securitate, a anulat ori a diminuat poziția privilegiate a românilor în negarea comunismului și conectarea lor fără rezerve la democrație ține de capitulul (se pare, ca în orice scenariu revoluționar, inevitabil) intitulat Iacobin. Efectele lui nu au fost întrutotul depășite nici acum. ■

ACENTE

Corneliu Cezar

• Din mina Lui să-l cerem pe David

Cumpănind între pudorea și datoria cuvintului, privesc această mină cum va fi așezată peste cealaltă și amindouă pe piept. Voi regreta atunci cuvintele ce urmează a le scrie? „Am regretat odată că am vorbit, dar niciodată tăcerea”, spune bătrînul meu din Pateric. „Veți da socoteală pentru orice cuvînt zadarnic”, spune Judecătorul nostru. Cu ce grimase primiește hirtia aceste cuvinte și ce simplu, ce blînd și firesc sînd în mine.

Cu acest firesc suprafiresc și cu această blîndete de dincolo de mine az vrea — pentru că am fost invitat — să spun câteva cuvinte despre greul prin care trecem, despre puterile și neputerile noastre.

Greul cel mare pare acum reintoarce-rea cu o sută optzeci de grade de la comunism la epitalm. Greul adevărat e însă reintoarcearea adevărată la o viață cu Dumnezeu. Nu spun că ar mai fi ceva bun din comunism pentru că ne-a scos din minți pe toți cu depravarea și cinismul său. Spun doar că primii creștini își împărtășeau între ei ce într-o mare familie toate averile personale. Comunismul e doar caricatura deformă, proiectarea în neant, pentru a o face incredibilă, a imagina acestui pierdut Eden dintru început. Nu spun că Ceaușescu ar fi fost mai bine decît Hitler numai pentru că a protejat cu străduție perpetuarea sepietului social; spun doar că „liberalizarea” avorturilor nu trebuie să vină peste gojul unei educații religioase și morale, singura prin care se poate ofi temelnic că „toate ne sînt îngăduite, dar nu toate ne sînt de folos”. Și omul nu are nici un folos, nici din constrîngerea de a procrea ca o vită, dar nici din libertatea de a-și ucide copiii. După cum nu are nici un folos din constrîngerea de a fi desproprietar nici din libertatea de a trăi doar în perspectiva profitului material.

Iată de ce cu toată simplitatea vă spun, domnule Iliescu, dacă undeva în fundul sufletului încă mai admirați comunismul e pentru că ați fost privat de o educație religioasă, singura prin care ați fi putut înțelege că proprietatea în comun nu e o chestiune care tine în primul rînd de modificări sociale. Ea se poate realiza doar prin „liberă inițiativă” și în numele lui Dumnezeu. Unde sînt aceste două caracteristici definitorii la comunismul european și sovietic? Comunismul „adevărat”, așadar militanți și ași sînt — o dordește crahul mondial al comunismului — simplă utopie în teorie și adevărați teroriști în fapt. Fără îndolală însă, că nici utopia capitalistă, a „liberei inițiativă” de a apuca și a tine strîns pentru sine, nu e altceva decît reversul medaliței numite luma și stăpînirea ei.

Trăim într-un tunel al diversității tehnologice — o diversitate mai mică cîștînd într-una mai mare, la rîndul ei înghițită în marea diversitate a celui viclean. Alternativa de fond nu este capitalism sau comunism, ci a duce sau nu o viață cu Dumnezeu.

„Impărăția Mea nu este din această lume”, ne-a spus. Deși tot El a spus după Iisus: „Mi-a dat toată puterea în cer și pe pămînt”. Afirmațiile acestea inadmisibile și absurde pentru orice ateu de bun simț constituie coverta acestei păci care ne poartă cu ficare zi spre El. E o pace încordată, fragilă, urmăriă din a-dine de privirile monstrilor. Navigînd pe jumătate împotriva vîntului, pe jumătate folosindu-l, privim cum cel ce posedă mult și oferă puțin e la fel de comunist ca și ultimul dezmostenit cu mari nostații de înăvuiere. Comunismul e o maladie cameleonică morală. Stirpîă aici la dreapta, apare dincolo la stînga sub alt nume și alte înșinături. Ceaușescu își va agita ultima oară pumnul sub tronul Apocalipsului.

Cînd în noaptea aceea de sfîrșit un crainic al televiziunii chema pe tineri și bătrîni să apere fără arme, cu plepturile goale acest nucleu vital al țării, ei reîn-cepea comunismul. Muriți voi, spune crainicul, să trăim noi, nucleul vital al țării. Cînd domnul Petre Roman răspunde întrebărilor liderilor sindicalii: „Dar cine vreți să susține aceste greutăți? Noi toți le suportăm”, ei continuă comunismul. Oare nu avem cu toții salarii de zece de mi de lei și substanțiale avantaje valutare? De ce așta vîlcăreală pentru un fleac de „liberalizare a prețurilor”? Cu toată simplitatea vă spun, domnule Roman: de aceea nu moare comunismul. Ceaușescu nu e o diferență de sistem politic sau social. E începutul mîncării și ucioazii de oameni, e cel ce împieună și crainicul TV ne îndeamnă: „deșteaptă-te

Române, să dorm eu pe moale”, „privatizează-te Române, să rămîn eu bogătaș de stat”.

De aceea, domnilor alți de vremelnice stăpînitori, adevăratul Stăpîn e Cel ce stăjește și spală picioarele robilor Săi. El nu se uită la crucea făcută fotografic cu mina în aer, în raza camerei TV, ci la cealaltă cruce pe care nu vrem s-o luăm și pe umerii noștri, ci o așezăm apăsat ca o etapă necesară și inevitabilă pe spatele altora. De aceea, domnule Roman, după epoca prostirii prin ateism, iată și vremea prostirii prin religie.

Orice popor își are Saulii săi. Ne străduim să aflăm și să alegem un conducător mai bun și nimerim de atîtea ori din tac în puț. Atîta frămîntare, atîta risipă de speranțe năruite și tarăși speranțe care desigur se vor năruii. Și spun cu incremenită linște: se vor năruii. Pentru că „jără Mine nimic nu faceți”. Din mina Lui să-l cerem pe David. Unde sînt rugăciunile fierbinți să ne dăruieze Singurul Bun și Puternic conducătorul cu frică de Dumnezeu și dragoste de oameni? Nădăjduim mai mult în eforturile noastre, uneori disperate, mai mult decît în El.

Să fie care cumpătele acestea-un îndemna la moșeseală, un gest oboșit: să-lășăm-turcurile „cum o vrea Dumnezeu”? Să fie o muștrare la adresa atîtor bărbați ai neamului care-și riscă renumele, libertatea sau viața pentru o țară mai clară pe care o văd? Nicidcum. E vorba doar să nu mergem cu un singur picior. Să ne facem viața o rugăciune în mers, o meditație în acțiune. Să nu încercăm un dialog numai cu stăpînirea vremelnică, aceeași vulpe bătrînă distotdeauna, ci mai ales cu Puterea de sus. Cu acea Putere care nu ne răspunde cu surizuri amăgitoare urmată de bite, ci prin modificări de destin, prin schimbarea călătoriei noastre sufletesti, prin cuvinte de țară cit muntii.

România poate deveni o țară în pridu-vorul lui Dumnezeu. Către o soluție și comerțul nostru pot deveni o făcila în pridu-vorul lui Dumnezeu. Veniți de „lumi luminată”. Să ne dăruieze, țării-mei „Să-lie apropiem, vorbăreții mei. Aceasta e puterea și neputerea noastră. Din mina Lui să cerem lumina, puterea și viața. În mina Lui să așezăm această suveică pătrunsă prin nașterea noastră, în lăcătarea de aici pentru țărișura de dincolo. Speranța noastră nu e-ntr-o zi, ci într-o viață. ■

ACENTE

Andreea Pora

• Plusul de cunoaștere

Soarta unui popor se poate schimba într-un an. Poporul nu. Ea se poate schimba și în câteva ore sau în câteva secunde. În acele secunde în care un singur om are curajul să-și strige nemulțumirea în mijlocul unei mulțimi.

Cum trăiam înainte de decembrie? Cel care prezintă schimbarea, care deja existau sub semnul ei, nici nu-și mai amintesc. Pentru că li se pare imposibilă acceptarea de atunci, umilită. Frica este justificabilă, umilită nu. Căci nu frica li parează, ci degradarea în timp a celorlalte virtuți, mai presus de curaj. Fără de care, curajul nu poate exista: demnitatea, conștiința civică, respectul valorilor morale.

Viața mergea totuși înainte. Atîrnăd de furia speranței. Repetînd an după an: „nu mai poate dura mult”. Înfrățiți de aceste cuvinte. Cei care își acceptau soarta, cei care o înfruntau cu cei care nu-și ridicau problema ei. Pentru cel din urmă, nu neapărat vinovăția de acest lucru, scopul era supraviețuirea. A lor, a copiilor și a strămoșilor. Ei au dus greul. Pentru că ei nu aveau decît această speranță și gîndul supraviețuirii. Ar trebui să le mulțumim. Fără ei, cei mulți, cei mai urgiști de soarta implacabilă, a cărei înțeles le era aproape de nepătruns, însăși existența neamului ar fi stat sub semnul întrebării.

Cum trăiam înainte de decembrie? Într-un sens mai bine. Există, desigur, pentru toți pericolul de a încăpea pe mina Securității, de a fi turnați de către informatori plătiți sau voluntari, de a fi bătuți de miliție. Existau și activiștii, hoții, spectacolele omagiale, mizeria, indoctrinarea, foamea, imposibilitatea de a părăsi țara, spectrul roșu de la Hădărit. Dar mai era ceva, dincolo de toate acestea, dincolo de resemnare și tăcere. Conștiința faptului că mulți, foarte mulți, gîndesc și simt ca tine. Fie ei membri de partid sau nu. Era sentimentul speranței comune. Ceaușescu nu reușea să ne-facă să ne dușmănim între noi. Li uram pe „ei”. Asta înainte de decembrie.

Începînd de atunci și pînă la jumătatea lui ianuarie a fost poate cea mai frumoasă perioadă de patruzeci de ani în-coace. Perioada înfrășirii. A românului cu românul și cu întreaga Europă. Zile în care ne-am iubii pînă și dușmanii, în care eram pregătiți să-i ierțăm pe cei care ne înrobiseră. În care ne gîndeam la celălalt și nu la noi. Mai țineți minte? Oameni necunoscuți aduceau mîncare tinerilor care părăzau Metroul, restaurantele împărțeau ceai și cafea caldă, taximetristii te duceau pe gratis acasă și la coborîre îți urau noroc, străinii te îmbrășiau pe stradă. În acele zile am crezut că soarta noastră și chiar noi ne-am schimbat. S-a vorbit de miracol. Asta și era. Un miracol al împăcării ficăriei cu tine și al sinelui cu restul lumii. Totul era posibil. Totul, în afară de reintoarcearea ceea ce fusese.

Mă întreb acum, privind la anul care a trecut: să nu fi făcut totuși revoluția altceva decît să răcolească răul din noi? Pentru că izbucnire mai mare de ură, violență și intoleranță n-a existat pînă acum. Începînd cu oportunismul cel mai atroce, cu trezirea instinctului primor în omul de rînd, cu minciuna devenită politică de stat și pînă la învrăjbiria claselor sociale și a diferitelor etni.

Acest an a fost într-un fel mai negru decît oricare altul de sub Ceaușescu. Spaima de securiști și turnători n-a dispărut, ea a devenit doar mai obscură, iar în plus a apărut sentimentul de insecuritate chiar față de oamenii apropiați înainte. Am mers cu pași mari spre privatizarea urii și spre economia de piață a oportunismului.

Dar oamenii au început să înțeleagă. În primul rînd că trebuie să-și ajungă din urmă soarta prin propria schimbare. Au început să se simtă figuranții și nu actorii acestei piețe de teatru, regizată cu abilitate de putere. Figuranți, ai căror rol a fost acela de a da veridicitate scenei încoronării, după care au fost expediți acasă cu mîncarea la pachet.

Cum trăim în acest decembrie? În aceeași mizerie ca și anul trecut. Rebegîți de frig la toți și în case, plînd de cinec ori prețul acelorasi mărfuri proaste, amenințati cu sărăcia cea mai lucie, privind în jur cu ură și speranță. Speranță într-un nou decembrie? Cu sentimentul că sistemul predestinași a muri mereu fără a obține nimic. Dezamăgiți, dezamăgiți, dezamăgiți. Furioși pe propriile greseli. Urindu-i tot pe „ei”, dar și pe cei care n-gu vrut să înțeleagă la timp. Aceștia din urmă tot mai puțin. Îndreșiți în hărtăria de a termina ce am început anul trecut. Utilindu-ne cu ciudă și admirație la bulgari.

Am pierdut din unitatea de anul trecut, pe care, e drept, ne-au trebuit 40 de ani de comunism și cel puțin 10 de info-metare ca s-o eligăm. Știm în schimb ceva în plus despre dușmanii noștri,

Poate este unul dintre cele mai bune lucruri pe care ni le-a adus revoluția. Faptul că ne cunoaștem mai bine pe noi, dar și pe „ei”. ■

ACENTE

Mihai Ștaub

• Pomul de crăciun

A trecut un an de cînd Moș Gerilă — oare cînd vom scăpa de gerul din noi și din casă? — a redevenit Moș Crăciun. După un Sfînt Nicolae sârbătorit fără pingele, ne îndreptăm spre locurile de unde, s-ar putea, să ne împodobim bradul Pomul de Crăciun.

Brad. Poate fi găsit, din plastic, la librăriile care l-au luat din vară pentru că n-aveau cu ce să umple mașinile aduse pentru marfă. De asta și costă 84 de lei, cel mic, sau 110 lei, cel mare. Se aude că liberalizarea, pardon, scumpirea a săfat „calitatea” la 300 de lei. Mai poate fi găsit, în piață, un fel de brad numit molid care și-a liberalizat scuturarea la 70 de lei metrul de la 20 de lei. Periclită cei care au bani să-l cumpere! Guvernul nu mai are nici pentru compensații. O duzină de chibrituri, 15 lei. Pentru artificii.

Ce pune românul în moliță, pardon, în molid?

Globuri. Librăriile, cele puține, aprovizionate din vară au globuri de 3,50, 4,50, 5,20, 7,50 lei și virtuti, de pom, de 13,50 lei. Marfă din țară? La „Romaria Copiilor” nu se cunoștea nici dacă nu contracte pentru globuri. Rafturile goale să reprezinte oare viitorul copiilor? Într-o librărie, tot la peturile din vară, găsim funii, pardon, ghișoane de 6,50, 26,25 și 30 de lei și lanțuri lucioase de 39 de lei cutia. În multe librării: inventar, concediu medical, se așteaptă preturile. Care prețuri? Un prichindel de căteluș care se învrășește, numit „Căteluș jucăuș” și produs de pîntilii copiilor din Oradea, costă 106 lei de la 51 de lei. Asta pentru că, încă, articolele pentru copii nu s-au scumpit. Poate pentru cei din Guvern. Altfel, un ursulet, cit un pui de pisică, poate fi cumpărat la magazinul, privat, „Cori” cu 300 de lei. Chiar că-ți trebuie salariu de parlamentar ca să-l cumperi.

Cărți. Scumpe sînt poveștile. La Soare te poți uita dar la prețurile lor... Ion Creangă: „Făt-Frumos, fiul lepei”, 29 de lei. La negocieri o fi fost zmeu? Făt-Frumos are purtător de cuvînt. H. Ch. Andersen: „Hainele cele noi ale împăratului”, 31 de lei. Un preț acceptabil pentru un viitor nu prea depărtat? Este vorba de un popor, pardon, împărat care înșelat de P.S.N., pardon, croitori lese în Europa, pardon, în luma în pielea goală, Jules Verne: „Umilitoarea aventură a mîșunii Barsac”, la vedere 87 de lei, fiind stearsă suma de circa 50 de lei, pentru o colecție care nu depășea 25 de lei. Prin grija premierului nostru, acum, se tipăresc în Franța manualele de franceză. „Povești nemuritoare” (numărul 30), 25 de lei. Prin grija domnului purtător de cuvînt în ce țară se vor tipări manualele de română? Vasile Alecsandri: „Porolan”, 24 de lei. În toată țara „suta” nouă se vinde cu 125 și chiar 150 de lei. Pentru că Europa nu ne vrea decît noi. Bravos, convertibilitate, domnilor manageri guvernăți, pardon, guvernanți.

Bomboane. Prețuri la fel de negociate. Bomboane de pom costă 60 sau 75 de lei kilogramul, de la 40 sau 43 de lei înainte de alegeți. Alceva, bomboane „Migdalina”, patru bucăți la suta de grame, adică 162 de lei kilogramul. „Se vor ieftini”, spune o vinzătoare. Cînd? La „privati”, 75 de lei ciocolata de 15 lei.

Fructe. Într-o seară, la televizor, ministrul comerțului a înșirat un pomelnic stafidit de ce cafea — cum pui bonbele în stanol? — făină, „bună la cozonac”, ulei de măsline vom pune în pomul de Crăciun. Ba chiar și portocalele vom avea pentru [Moș] Gerilă!, pardon, Moș Crăciun. Din cele citite — copiii domnilor din Guvern și Parlament mîncă tot din magazinele noastre goale? — un calcul elementar arată că nu prea iese, măcar, un kilogram de portocale, cu 30 de lei, pentru omul cozii. Adică douăzeci și ceva de milioane. Bananele costă între 120 de lei, la „stai” și peste 200 de lei la particulari. Așa că omul cozii trebuie să se transforme în „Neguțătorul din Istanbul” care „cu două păpuși poate lua trei pecechi de blugi” (o voce la coadă). Mai bine esti gospodar, lei una și de restul cumpere... La noi nici morcovii nu se mai găsesc. Sînt la guvern!

Îmbracă-minte. Pantofi, peste 800 de lei. Ghete nu se găsesc. Costume? Ce adresă au croitorii și cizmarii guvernărilor?

Moș Crăciun, păpușică liberalizată la 62 de lei.

Calculele, adică adunarea, pe seama cîtitorului. Sârbătorii ferice! ■

BUCUREȘTIUL își numără din nou mortii din decembrie

Câți morți au fost în România în timpul revoluției? Au circulat cele mai ne-bunești cifre. La Paris a avut loc un colocviu intitulat „Cine a mințit în România?”, organizat de „Médecins du monde”. „Reporters sans frontières” și de „Nouvel Observateur”; documente necunoscute până la acea dată au relevat în sfârșit ceva serios despre victimele insurecției de la București. Autorul acestora este ZOREL FILIPESCU. Are 66 de ani, este doctor anestezist, tatăl unuia dintre cei mai cunoscuți opoziționiști ai regimului Ceaușescu — Radu Filipescu. Din cauza activității fiului său, doctorul Filipescu a fost demis din funcții timp de trei ani, iar după revoluție este numit director al Direcției Sanitare a municipiului București. În această calitate, având acces la date exacte, a realizat un studiu complet privind intrările în spitalele bucureștene din timpul evenimentelor. Acest document este un bilanț credibil al morților și răniților din decembrie în București.

Rep.: — Cîți morți au fost la București în timpul revoluției?

Zorel Filipescu: — În timpul evenimentelor, spitalele din Capitală au înregistrat 544 morți și 1.561 răniți. Din cei 544 morți, 436 au decedat înainte de a ajunge în spital, iar 81 n-au mai putut fi salvați. La aceștia mai trebuie adăugați și un mic număr de răniți și morți de la Spitalul Militar și de la spitalul care depinde direct de Ministerul Sănătății, care nu intră în administrarea mea. După calculele mele, aceste două instituții n-au avut mai mult de 40-50 de morți. În total deci, în București au decedat aproximativ 600 de persoane.

Rep.: — Care sînt sursele folosite la întocmirea raportului dumneavoastră?

Z.F.: — Fiecare medic trebuie să întocmească fișe de deces și de intrare în spital, centralizate de direcția spitalului, iar această obligație a fost respectată întru totul. Toate aceste fișe au fost transferate imediat serviciului de statistică al Direcției Sanitare București, pe care o conduc în prezent.

Rep.: — S-a vorbit de cadavre arse la incinerarea Jilava, fiind implicată în aceste cazuri Securitatea. Dacă e adevărat, înseamnă că numărul morților este mai ridicat.

Z.F.: — Din sursele pe care le dețin, acest lucru nu este adevărat. În prima noapte a revoluției, direcțiile spitalelor au primit ordin să întocmească liste cu răniții, pentru a fi trimiși în spitalul închisori Jilava. Dar situația a evoluat extrem de rapid și nu s-a putut întreprinde nimic. Au existat arestări torturate, dar nu s-au înregistrat dispariții.

Rep.: — Care au fost cauzele deceselor?

Z.F.: — Cele mai numeroase au fost răniții prin împușcare. Primele victime

au început să sosească în spitale pe 21 decembrie, ora 12.30. Au fost și persoane rănite de muncitori, răniți de forțele de Securitate, care lăseseră cu bastoanele, cu pumnii, cu picioarele pe cei care răuseau să-și urnească în așchii muștilor. Apoi, foarte repede, au început să sosească priniți împușcați.

Este interesant faptul că marea majoritate a morților și răniților datează de pe 23 decembrie, cu o frecvență foarte mare în timpul serii.

Rep.: — V-ați îndreptat atenția și asupra „teroriștilor” spitalizați?

Z.F.: — A circulat un zvon conform căruia aceștia erau deșali. Unii au recunoscut că „au primit tablete” pentru a prinde curaj. Alții le-au fost necesare doze foarte mari de medicamente pentru a se obține efecte foarte mici. Cei care au avut reacții foarte bizare: în timpul somnului delirau despre misterele lor și au manifestat adesea tulburări psihice grave. Dar, din cauza timpului scurt și a lipsei de material adecvat, n-am putut face examene toxicologice pentru a detecta eventuala absorbție de amfetamină sau cocaină.

Rep.: — La cit se ridică numărul morților în întreaga țară?

Z.F.: — Nu pot da cifra exactă decît pentru București. După părerea mea, corroborînd cifrele noastre cu ale altor colegi, cifra este de aproximativ 1.000.

Rep.: — În rechizițoriul de la procesul lui Ceaușescu, s-a menționat cifra de 60.000 de victime.

Z.F.: — Această cifră se referă probabil la victimele celor 25 de ani de tratament catastrofal în toate domeniile vieții — medicale insuficientă, lipsă de hrană; avorturile clandestine.

(interviu preluat după „Libération”)

Cele patru spitale — Spitalul Clinic de Urgență, Spitalul Clinic Gh. Marinescu, Spitalul Clinic Coltea, Spitalul Clinic Municipal — au lucrat în condiții deosebite, care au depășit prin amploare experiența dobîndită de personalul medical în timpul inundațiilor din 1975 și cutremurului din 1977. Față de un număr uzual de 8 urgențe chirurgicale și ortopedice zilnice, în Spitalul de Urgență, în perioada 21-31 decembrie 1989, au fost înregistrate în medie 21,6 urgențe; numărul maxim de internări zilnice a fost de 153, iar automergera maximă a fost de 14 pacienți pe oră. Aceste evenimente se desfășoară într-o atmosferă de cîrmă. Se oprează într-un concert de rafale, într-un salon carocare pe glonțe trece prin ferestre și omorîră pe fiica unui salariat, care urmărea ce se petrecea în stradă. Apar telefoane care solicită medici în locuri neobișnuite, iar la verificarea făcută de forțele de ordine, nu se confirmă corectitudinea apelurilor. În ambulanțe și în sălile de operație, ca și în saloanele de reanimare se lucrează sub camuflaj. Unii pacienți, identificați ulterior ca teroriști, încearcă să fugă, smulgîndu-și perfuziile și pansamentele. În aceste condiții, mortalitatea a fost de 9,4 la sută (față de 5,2 la sută prin accident în timp de pace). Din

namica internărilor pe ore și zile în Spitalul de Urgență demonstrează o intensificare a conflictului pe data de 23 decembrie. Iată evoluția, debutînd cu 21 decembrie: 13 în prima zi, 22 decembrie — 67, 23 decembrie — 160, 24 decembrie — 30, 25 decembrie — 14, cifrele descreșcînd de aici încolo pînă la o singură internare la 31 decembrie.

O situație specială a apărut datorită unei rezistențe deosebite a unor bolnavi la hipnotice, neuroleptice și anestezice în doze uzuale, bolnavii aparținînd poliției secrete, care probabil fuseseră dopați. Existența unui singur laborator de toxicologie clinică, precum și dinamica evenimentelor au făcut imposibilă evidențierea unor astfel de substanțe. Totuși, un pacient care nu se sedoză la 25 mg/mg Droperidol și la 30 mg/mg Diazepam a părut a fi fost dopat. Acești pacienți au mai prezentat și alte reacții ciudate. Au delirat, afirmîndu-și atașamentul la cauza dictatorului, alternativ cu regret pentru actele ce le comiseseră; după acest delir, cîțiva au decedat brusc în eodem pulmonar acut. Alții au prezentat dezechilibrări psihice acute, alții din cauza condițiilor de luptă pe viață și pe moarte în care fuseseră implicați, cît și din cauza imposibilității de a suporta echivalența unei perentociunii (distrugerea unei autorități morale vechi). Mulți dintre aceștia au stat legați de pat cu cîtușe. Unii au prezentat o normalizare psihică rapidă. În timp ce alții au rămas dezechilibrați, iar medicii nu pot preciza durata, deoarece bolnavii acestia au părăsit spitalele în circumstanțe mai mult sau mai puțin clare.

Iată acum ponderea specifică a localizărilor anatomice ale leziunilor la 659 de pacienți internați în cele patru spitale: membre inferioare — 222, torace — 123, membre superioare — 91, cap și gît — 86, abdomen — 67, bazin — 61, tulburări psihice — 7. Se poate constata că cei care au tras au încercat să se supună ordinului de a trage mai ales „la picioare”.

Pentru cei care au îndokeli asupra faptului că jorfa din decembrie a fost înfrîngută și înfrîngătoare, limbajul rece al cifrelor vorbește destul și tragic. Așadar, „decese în revoluție înregistrate pe grupe de vîrstă”: sub 15 ani — 1,5 la sută; între 15 și 19 ani — 14,1 la sută; între 20 și 29 de ani — 36,6 la sută; între 30 și 39 de ani — 19,7 la sută; între 40 și 49 de ani — 11,9 la sută; între 50 și 59 de ani — 5,1 la sută; între 60 și 69 de ani — 3,2 la sută; 70 de ani și peste — 1,9 la sută. Tot astfel, răniții revoluției, grupați pe criteriul vîrstei, însumează, în limitele cuprinse între 15 și 29 de ani, 60,8 la sută din total. Statisticieni Direcției Sanitare București au defalcat și pe profesii un număr de 1.226 de răniți: muncitori — 469, militari — 332, ocupație nespecificată — 242, intelectuali — 78, elevi — 66, studenți — 8, pensionari — 31.

SORIN FAUR

La un an de la Revoluția din decembrie 1989, puțini sînt cei care sînt într-adevăr ce s-a petrecut pe parcursul zilelor și nopților de cîrmă, care — în noianul de scenarii ulterioare, ce încearcă să ordoneze sau, dimpotrivă, să deturneze sensurile fundamentale ale revoluției — rămîn o realitate. Cum tot o realitate rămîn morții și mutilații războiului civil românesc, pentru că în decembrie trecut asta a fost: întrebarea justificată a unui istoric — „cîți inamici au fost eliminați în acele zile”? — rămîne suspendată, ca altele altele, și poate a venit timpul să facem publice datele precise, fără de care cartea de istorie a neamului n-ar fi decît o insărire de supoziții la discreția intereselor conjuncturale.

Propozițiile confruntărilor din București pot fi evaluate, așa cum a făcut-o Centrul de Statistică al Direcției Sanitare, analizînd activitatea unui esanșion de patru spitale ale Capitalei, în sarcina cărora a intrat tratamentul de urgență pentru 87,28 la sută dintre victimele repressiunii comuniste din decembrie. Activitatea spitalelor și a Salvării, impactul soșirii răniților revoluției asupra spitalelor, circuitul lor în spital și

ingrijirile primare, ponderea specifică a asocierilor lezionale, ponderea specifică a localizărilor anatomice ale leziunilor, tehnici de anestezie, probleme medicale la teroriști, probleme de terapie intensivă și transfuzie, probleme psihice ale personalului medical și ale populației sînt direcțiile pe care raportul domnului Filipescu le-a urmărit, clarificînd multe din zonele oculte din decembrie pînă astăzi.

ROMÂNIA SE REVOLTĂ ÎMPOTRIVA LUI CEAUȘESCU

Pentru 48 de ore orașul de frontieră a fost teatrul unei lupte între soldați și mii de persoane care voiau să împiedice arestarea unui pastor protestant. Primăria asaltată, magazine și birouri devastate. Peste 50.000 de cetățeni au coborât în stradă pentru a apăra pe preot. Militarii au deschis focul contra manifestațiilor. Autoritățile au cenzurat orice informație despre incidente și au ordonat închiderea frontierelor cu Iugoslavia, Ungaria și Bulgaria.

BUCUREȘTI - Unități blindate speciale ale armatei române încercuiesc de ieri dimineață orașul Timișoara după cele mai mari manifestații contra regimului Ceaușescu de la revolta din 1987, de ieri, întreaga Românie e izolată de restul lumii, dar măturile culese de la călătorii veniți din această regiune vorbesc despre sute de morți, de un oraș pustiu de bătaia în care, timp de două zile, poliția s-a opus populației. Minoritatea maghiară voia să împiedice arestarea și expulzarea pastorului Laszlo Tokes, foarte activ în denunțarea violării drepturilor omului față de minoritatea ungară din Transilvania. De la Timișoara, protestele s-au întins în cursul zilei de duminică până la Arad, oraș aflat la distanță de cîteva kilometri.

Străzile Timișoarei erau încă, ieri seara, patulate de blindate și principalele răspini se află ocupate de armată. Bilanțul acestor foarte grave incidente nu poate fi decât parțial deoarece autoritățile române au impus o tăcere totală. Pușinele știri despre situația din Timișoara, care este al patrulea oraș al țării, provin de la călătorii străini care au revenit în Iugoslavia sau în Ungaria în ziua de luni. Informații care își au izvorul în cercurile opoziției interne se referă la ciocniri foarte violente și la "trei-patru sute de morți", alți călători povestesc că au văzut cadavrele unor oameni foarte tineri părăsite pe caldarâm. Din cîte se spune ieri seară la postul de radio Viena: "repreziunea din partea armatei și a forțelor speciale a fost brutală, iar morții se numără cu sutele". Deși autoritățile tac și țara este izolată de restul lumii, se știe că în cele două localități s-a tras mult și că au intervenit trupe blindate și elicoptere", a afirmat postul de radio austriac. Tot acolo s-a transmis mărturia unei persoane din Timișoara care a declarat că printre victime sînt și militari: "Am auzit împușcături în jurul casei mele pînă la patru dimineața și am văzut transportându-se cel puțin patru cadavre de soldați cu capul sfărîmat".

Știrile disponibile la Viena, Belgrad și Budapesta confirmă prezența a mii și mii de persoane în piață. "Părea că tot orașul a coborît pe străzi", a povestit un cetățean iugoslav după ce s-a întors în patrie. Potrivit unor aprecieri occidentale, numărul manifestațiilor ar fi fost apropiat de 50.000. Poliții

l-au trebuit ore pentru a redobîndi controlul asupra străzii. Zeci de manifestații, mai ales tineri, au fost bătuți pînă la sînge. Numărul celor arestați este incalculabil. Au intervenit uniti detașamentele speciale anti-insurecționale, înarmate cu tunuri de apă, apoi, încă din seara de duminică, au apărut înătriri trimise de armata din regiune. Manifestanții au acandat lozinci ostile "conducătorului" Ceaușescu, i-au ars portretele și cărțile, au incendiat automobile și au spart vitrine. Militarii au deschis focul asupra populației fără cruțare. După primele intervenții dureroase ale armatei, mulțimea exasperată a luat cu asalt primăria.

Ceea ce s-a făcut să izbucnescă nemulțumirea minorității maghiare a fost încercarea de schimbare trecută de a-l aresta pe pastorul Laszlo Tokes. În noaptea de sîmbătă spre duminică, poliția a încercat să-l aresteze la Timișoara pe pastorul Tokes. Sute de sprijinitori ai săi vegheau în jurul casei sale încă de la 28 noiembrie trecut, cînd un tribunal luase decizia să fie transferat cu forța. Sîmbătă noaptea, poliția și-a făcut drum cu de-a sila prin mulțime, răniind mai multe persoane, și a intrat în casa lui Tokes pentru a-l smulge de acolo. În orele următoare, în oraș au avut loc alte demonstrații și ciocniri între poliție și sutele de manifestații care strigau "Libertate" și "Jos Ceaușescu". După cum scria ieri cotidianul german Die Welt, Tokes fusese arestat, la 2 noiembrie, în sacristia sa și lovit cu cuștile de patru bărbai mascați care l-au doborât la pămînt și l-au lăsat acolo, crezîndu-l mort. Ieri seară, nimeni nu știa dacă pastorul a fost arestat sau a reușit să scape de Securitate.

În tăcerea de la București, autoritățile polițiene, potrivit agenției de presă catolice Kathpress, se tem ca manifestațiile de la Arad și Timișoara să nu se repete în alte părți ale țării. Nici la radio, nici în buletinele oficiale ale guvernului, nu e vorba decât de vizita pe care Nicolae Ceaușescu o face în Iran, unde ar trebui să rămînă pînă miercuri. Agenția oficială Agerpres, fără a face cîtuși de puțin aluzie la cele înșimplate la Timișoara și la Arad, a invitat ieri seara populația să respecte legile și ordinea, amenințînd cu "consecințele grave" la care s-ar expune cei care n-ar asculta avertismentul. Autoritățile caută să izoleze țara: ieri, în numai cîteva ore, au fost închise toate punctele de frontieră cu Iugoslavia și Ungaria, pe cînd cetățenii austrieci au fost anunțați că nu vor putea pătrunde pe teritoriul României vreme de, cel puțin, 15 zile. Ieri, poliția română a oprit Orient-Expressul la Caricci, alîndu-l să coboare pe zece pasageri de origine maghiară; la alt punct de frontieră numai unuia singur din 27 de pasageri unguri i s-a îngăduit să-și urmeze călătoria.

(de la Republica, marți 29 decembrie 1989)

DECEMBRIE FIERBÎNTE

Nu există spectacol mai înălțător decît
mîndrie mai mare decît aceea de a fi n

CE AU TRANSMIS AGENȚIILE DE PRESĂ:

22 decembrie 1989 - 6, 13 Moscova:

Cînd martori oculari, agenția TASS anunță că mai multe persoane au fost ucise și rănite la București, atunci cînd forțele armate române au acționat împotriva protestatarilor antiguvernamentali.

9, 07, Moscova

Sutele de demonstrații din București ce-l condamnavă pe liderul român Ceaușescu au ieșit, pentru a doua zi consecutiv, pe străzi, sfidînd cordoanele de milițieni și urcîndu-se pe tancuri, a informat agenția TASS.

9, 30, Belgrad:

Autoritățile comuniste din România au declarat stare de urgență, anunțînd agenția de presă Taniug.

9, 35, Viena:

Generalul Vasile Milea, ministrul român al apărării, s-a sinucis, după ce a fost demascat ca trădător, a informat postul de radio București.

10, 39, Viena:

Rezistența lui Ceaușescu la enormul val de protest ce a cuprins România pare să eșueze, date fiind manifestațiile de stradă pentru a doua zi consecutiv.

10, 45, Berlinul răsăritean:

Agencia oficială de presă din Germania răsăriteană a informat că autoritățile române au arestat 13.500 de demonstrații antiguvernamentali din Timișoara, din care 7.500 ar fi fost condamnați la moarte.

10, 48, Belgrad:

Trupele și demonstrații și-au unit forțele în capitala României, după care s-au îndreptat

spre reședința lui Ceaușescu, informează agenția Taniug din București, "O coloană mixtă de trupe și cetățeni se îndreaptă spre reședința lui Ceaușescu", relatează agenția citată.

10, 59, Ankara:

O mulțime de protestatari din București se îndreaptă, în grupuri mari, spre centrul Bucureștiului, a transmis un diplomat turc din România agenției semi-oficiale de presă ANATOLIA. "Situația este gravă. Demonstrațiile au fost reluate la 8, 30 a.m. și pot fi văzute mulțimi îndreptîndu-se spre centrul Capitalei", a relatat un consilier al ambasadei Turciei la București.

11, 06, Tokio:

Oficialități ale ambasadei japoneze din București au văzut forțe armate depunînd armele în fața "zece de mii" de demonstrații care au pătruns în sediul P.C.R. Un purtător de cuvînt al Ministerului de Externe a informat că demonstrații au dat jos de pe clădire steagurile național și al partidului, înlocuindu-le cu drapelul național de dinainte de 1948.

11, 08, Londra:

Ambasadorul Olandei în România a declarat prin telefon companiei olandeze de televiziune ITN că guvernul lui Ceaușescu s-a prăbușit. "Martori oculari afirmă că guvernul a părăsit sediul", a declarat ambasadorul.

11, 17, Belgrad:

Ceaușescu a fost răsturnat de la putere și a fugit, anunță radio Belgrad.

11, 24, Belgrad:

Ceaușescu a fost răsturnat de la putere, anunță agenția iugoslavă Taniug, citînd radio

DECEMBRIE FIERBINTE • DECEMBRIE

**acela al unei solidarități în numele libertății, nu există
vindru de ceilalți.**

ANA BLANDIANA

și, care a declarat: "Ceaușescu nu mai
are și a fugit".

15, Belgrad:
Ceaușescu a părăsit România cu elicopte-
rmează agenția Taniug. "A plecat cu
ul de pe acoperișul sediului partidu-
prezizat.

11, Belgrad:
Comitet condus de Corneliu Mănescu,
astro de externe, a preluat puterea în
informează agenția Taniug.

18, Budapesta:
o București a anunțat că țara este din
după 40 de ani de conducere comu-
chamat populația să nu recurgă la acte
are. "Transmitem prima emisiune radio
în ultimii 40 de ani", a transmis postul
București, care a adăugat: "A fost o
a copiii și a tineretului. Dictatorul a
urat".

20, Varșovia:
Ceaușescu pare să fi fost luat cu elicopterul
perșiul sediului partidului comunist,
ile în care demonstrații au pătruns în
informează agenția de presă poloneză
Sobolanul, șobolanul", se striga în
ul în care elicopterul și-a luat zborul.

23, Belgrad:
Ceaușescu se află la aeroportul Otopeni și
să părăsească țara, informează agenția
în demonstrant văzut pe ecranele Tele-
Române a cerut popoului să-l capture-
tru a fi deferit justiției. "Armata tre-
re retragă în cazărni", a spus același
mat.

4, Moscova:
eral-locotenent Mihai Chițac, coman-
mizoanei militare București, a ordonat
eze pe Ceaușescu până nu reușește să
România, informează agenția sovie-
S.

11, 28, Ankara:

Televiziunea Română a anunțat că un gene-
ral, Militaru, a preluat controlul provizoriu
asupra țării, până când va fi format un guvern, a
spus ambasadorul Turciei la București. "Gene-
ralul nu este o figură binecunoscută, nu știm
nici măcar numele lui de botez."

13, 28, Belgrad:

Dictatorul român înlăturat, Ceaușescu,
împună cu soția sa, Elena, au fost prinși și
puși sub stare de arest, a anunțat Televiziunea
Română, captată la Belgrad, fără a furniza alte
detalii.

13, 54, Belgrad:

Ceaușescu a reușit să scape, a informat Te-
leviziunea Română, fără a face vreo mențiune
referitoare la soția fostului lider și la fiul lor,
Nicu.

14, 32, Belgrad:

Forțe loiale fostului dictator se îndreaptă
spre sediul Televiziunii Române, a informat
radio Belgrad.

14, 46, Belgrad:

Televiziunea Română a informat că
Ceaușescu a scăpat de sub paza celor ce l-au
capturat pe el și pe soția sa, la
Tirgoviște. Demonstrații care au ocupat stu-
diourile Televiziunii Române au lansat un
apel, cerind să fie oprită intrarea trupelor loiale
lui Ceaușescu.

15, 16, Belgrad:

Ceaușescu a scăpat de sub arest iar Radio
București a afirmat că trupe și tancuri au luat
poziție pentru apărarea postului național de te-
leviziune împotriva atacului trupelor încă loiale
lui.

16, 21, Viena:

Ceaușescu a fost arestat din nou în orașul
Tirgoviște, a informat agenția națională de presă
Agerpres.

("The Times Saturday", 23 decembrie
1989).

Ce au scris ziarele despre noi;

Regimul Ceaușescu este ultimul bastion
al totalitarismului din Europa. De aceea,
încă nu este clar dacă tulburările de la
Timișoara și Arad înseamnă deja încep-
putul sfârșitului sau dacă Ceaușescu, aflat
în vizită în Irak, va izbuti încă o dată să
înăbușe protestele prin teroare. Scintila
s-a aprins odată cu evacuarea forțată a
pastorului reformat Tokes. Ceea ce a în-
ceput cu un protest al minorității mag-
hiare a devenit o revoltă a populației
majoritare, ortodoxe, române. Dacă ten-
denta ca valul de proteste să cuprindă și
majoritatea românilor se menține, viito-
rul lui Ceaușescu este sumbru.

Situația economică și socială a români-
lor, cu excepția „nomașciaturii” și fami-
liilor, este disperată. Se poate vorbi chiar
de epurare fizică de durată, or tocmai
aceasta a făcut ca până în prezent ome-
nii să nu se ridice la revoltă împotriva
unui regim care a pierdut orice simț al
realității.

S-a spus de multe ori că românii nu sînt
revoluționari. Același lucru se spusese
pînă mai ieri și despre bulgari și cehi,
dar în câteva ore totul s-a schimbat.

Ceaușescu aparține deja trecutului, ori-
cîte discursuri bombastice ar rosti. Există
indicii că acoliții lui și Securitatea încep
să-și piardă din aroganța caracteristică.
Acesta nu este însă un indiciu că și la
București vor avea loc schimbări.

(Carl Gustaf Stroehm, în „Die Welt”,
19 decembrie 1989)

● Prin bunăvoința Editurii Humanitas, pu-
blicăm câteva extrase dintr-un volum, în curs
de apariție, care va cuprinde cimpelo din
imaginea revoluției din Decembrie — în-
ainte și după —, așa cum a fost ea configu-
rată în mass-media internațională.

Ce au scris ziarele despre noi:

ÎN LEGĂTURĂ CU EVENI-
MENTELE DIN ROMÂNIA

Correspondentul permanent al ziarului "Prav-
da" la București, V. Vedraško, scrie, între altele:
"În dimineața zilei de 22 decembrie, în București
puteau fi văzute mitinguri organizate ad-hoc. Sute
de mii de oameni se îndreptau spre centrul Capita-
lei, unde erau postate unități ale armatei. Situația
se schimba rapid de la o clipă la alta. Răgazul dintre
rafaele automatelor - după toate probabilitățile în
semn de avertizare - s-a transformat într-o furtună
exuberantă cu soldații și ofițerii. În cele din
urmă barajele au fost străpuse. Pe tancuri, pe au-
toblindate sau pe jos, oamenii se îndreptau spre
piața centrală a capitalei, în direcția sediului CC al
P.C.R. Au apărut lozincile "Armata e cu noi".

La prinz, a fost asaltată clădirea televiziunii.
Am fost martorul acestui asalt pașnic. Locuitorii
imobililor din jur au acos la ferestre și pe balcoane
televizoarele care transmiteau mărețele evenimen-
te istorice, relatînd despre înlocuirea vechilor
autorități. Unul din cele mai caracteristice detalii
din aceste zile îl constituie cererea fermă de a evita
vărsarea de sînge, și de a respecta ordinea în orașul
cuprins de revolta popoului.

Echipajele de pe blindate, care, în fruntea co-
loanelor de demonstrații, s-au apropiat de clădirea
Televiziunii, dotate cu automate în țeava cărora
fusesse înfipte flori, erau gata să apere în orice
moment poporul de un eventual pericol.

... Seara, în piața din centrul orașului a avut
loc un mare miting. Participanții cereau să fie găsit
și arestat Ceaușescu...

Situația din oraș era însă foarte alarmantă.
Armata, mașini speciale de construcții și camioane
înconjurau sediul televiziunii. Pe micul ecran
sînt prezentate secvențe din centrul orașului: un
uriaz incendiu. Se aud tirurile armelor automate.
Totul se transmite la televizor.

Agenția Tasa transmite într-o telegramă "O
dată cu căderea întinericului, în oraș au apărut
unitățile înarmate fidele lui Ceaușescu. În întregul
oraș au început lupte crâncene. În demonstrații
participanții la miting se trage, există sute de morți
și răniți".

(* Pravda, 23 decembrie 1989)

Fotografie de primă mână

DECEMBRIE FIERBİNTE

DECEMBRIE FIERBİNTE

REGHELE MIHAI VISEAZA ROMÂNIA.

”VOI FI GARANTUL LIBERTĂȚII”- AFIRMA SUVERANUL, CARE SPERA SĂ SE ÎNTOARCĂ ÎN CURÎND ÎN PATRIA SA

INTREBARE: Care sînt forțele politice care susțin reintrocerea dumneavoastră în România?

RĂSPUNS: Forța principală este glasul poporului. În cadrul voinței acestui glas. Acei tineri care manifestează la București nu acceptă nici forțele politice de dreapta, nici pe cele de stînga. S-au săturat de extremism. Din cîte și tu, și dintr-un punct de vedere strict politic, mă susțin partidele tradiționale, liberalii și național-jărăniștii.

I: Ce fel de strategie adoptă un fost suveran pentru a reveni într-o țară care a cunoscut un regim comunist timp de 45 de ani?

R: Acestă întrebare nu reflectă ideile mele. Strategia fundamentală este simplă, transparentă: sînt gata să slujesc România și să apăr libertatea și democrația. Este necesar să fie redată demnitatea omului în România. Vă amintuți împrejurările în care am părăsit țara? Pe de o parte, era actul de abdicare, pe de altă parte, pantașul. Dacă n-aș fi semnat, ar fi fost uciși 1.000 de tineri aflați în închisoare. Nu puteam să-mi asum o răspundere atât de crudă și am semnat. Sînt lucruri pe care un popor nu le uită niciodată.

I: Ce credeți despre membrii Frontului Salvării Naționale, care dețin puterea la București?

R: Sînt puțin uimiți de modul lor de acțiune. Să dau un exemplu: iau, înainte de alegeți, decizia în legătură cu viitoarea organizare a statului. Nu este nici legal, nici just din punct de vedere constituțional. Mă mir că în zilele noastre în România se poate face așa ceva. Au luat această hotărîre fără să consulte pe nimeni. Nu este democratic.

I: Puteați să împiedicați reintrocerea dumneavoastră?

R: Poporul va fi cel care hotărîște, nu guvernul provizoriu. Este inadmisibil să se stabilească a priori forma de guvernământ.

I: Ce părere aveți despre organizarea unui referendum care să hotărîască dacă România va fi monarhie sau republică?

R: Cum poți cere unui popor să-și spună părerea despre lucruri pe care nu le cunoaște sau abia le cunoaște? N-ar fi drept nici pentru Front, nici pentru mine. Aș fi de acord, dacă m-aș întoarce în România să lucrez.

I: Intenționați să vă întoarceți curînd în țară?

R: Situația este prea neclară. Oricum, sper să mă întorc cît mai repede.

I: Frontul se teme de dumneavoastră?

R: Așa dă impresia, cel puțin după ceea ce spune și face. Un ministru i-a spus fiicei mele,

Margareta, cînd a venit în România, că mă pot întoarce ca turist. N-au afirmat deschis, niciodată, că se tem de mine.

I: Prințesa Margareta a fost acuzată că a lucrat să scoată din România, ilegal, opere de artă. S-ar fi putut ca acuzația să fie rezultatul unui complot mai general pentru a discredita familia regală, chiar dacă guvernul a dezmințit acest lucru.

R: Este foarte probabil să fi existat un complot în intenția de a ne discredita, pentru că în trecut s-au folosit aceleași metode. Este o campanie de dezinformare totală.

I: Recentele manifestații de la București au fost considerate ca o tentativă de destabilizare. Din partea cui?

R: Destabilizare? Nu cred. Tinerii care au ieșit în stradă arătau foarte clar că nu sînt de acord cu proiectele elaborate de oamenii Frontului. Au spus-o de multă vreme; nu mi sînt vor să audă de comunism.

I: Se pare că extrema dreaptă a relințit în România.

R: Chiar dacă n-am știți foarte proaspete în acest sens, pot spune însă că aproape sigur cei din guvern agită spectrul extremei drepte și al Gărzii de fier. Vor probabil să-i înspăimînte pe români. De altfel ”gărzii de fier” există pretutindeni.

I: Se spune că Securitatea acționează din umbră.

R: N-a fost distrusă complet. Încă mai există. Mulți agenți au trecut în subordinea armatei. Există întotdeauna un risc, însă nu știu să vă spun care este dimensiunea acestuia.

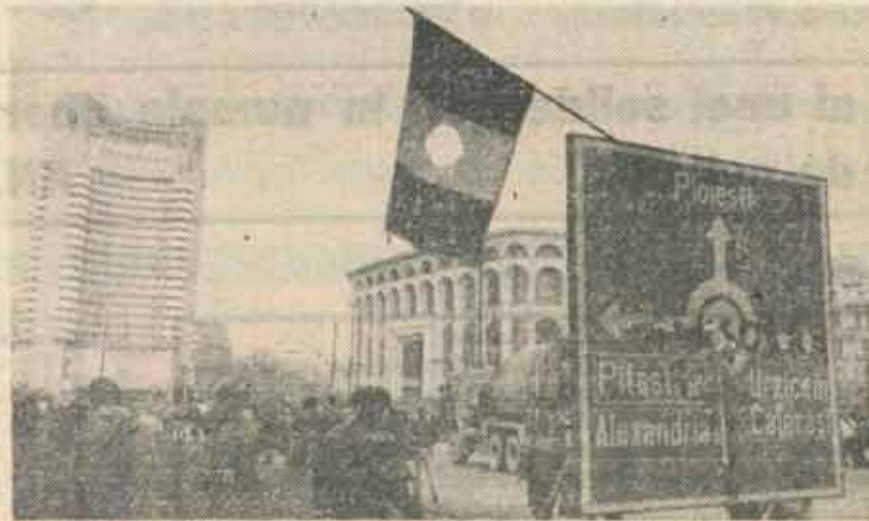
I: Care trebuie să fie rolul României în Europa?

R: România se situează în punctul de confluență a culturilor europene. Are legături cu lumea latină și cu vecinii ei, cu lumea ortodoxă și catolică. Mă gîndesc la primul obiectiv: reconcilierea națională. România trebuie să se integreze în cadrul instituțiilor europene, mai ales al Consiliului Europei, care reanșează toate țările ce respectă drepturile omului.

I: Care sînt deții să fie rolul regelui în cadrul procesului de reconciliere națională?

R: Un rege trebuie să se situeze deasupra luptelor dintre partide. Aș putea fi conciliatorul vieții politice, garantînd astfel și continuitatea vieții economice. Aș putea fi, mai ales, garantul libertății.

(”Corriere della Sera” 28 februarie 1990)

Ce au scris ziarele despre noi:

ZI DE DOLIU - ZI DE ÎNCERCĂRI

12 ianuarie - zi de doliu național, s-a încheiat cu un miting a mii de oameni la București.

... O dată cu căderea serii, Piața Victoriei s-a aflat în mîna mulțimii de mii de oameni. Cuvîntările contradictorii erau rostite de pe unul din tancurile aflate în piață. Fiecare cuvînt spus de vorbitori era primit cu un mormur frenetic de voci

și de lozinci ca: ”Jos comunismul!”, ”Jos Silviu Brucan!”, ”Jos Iliescu!”. De cîteva ori, atunci era vorba de reforma politică, mulțimea vocifera: ”Fără ruși! Fără ruși!”.

Referitor la ultima lozincă: după părerea mea, aici a funcționat, parțial, fenomenul propagandei ceaușiste care în cadrul reuniunilor închise ale activului sugera că greutățile legate de aprovizionarea României cu alimente sînt legate de exportul produselor alimentare în U.R.S.S., iar frigul din locuințe - de livrările neritmice de gaze naturale și țigări din Uniunea Sovietică.

Au existat momente în care se părea că mitingul zgomotos din Piața Victoriei nu era altceva decît o încercare a anumitor forțe de a verifica forța F.S.N.

... Abia spre miezul nopții, după convorbiri cu reprezentanții manifestației, guvernul provizoriu a reușit să găsească o soluție de compromis, adoptînd de urgență trei decrete. Ele au dezamorsat tensiunea, dar pentru cît timp?

(V. Volodin, în ”Levestia”, 13 ianuarie 1990)

ROMÂNIA ÎȘI ACCEPTĂ ACTUALII CONDUCĂTORI

Caricaturi cu Ceaușescu tapetează acum pereții holului de la intrarea în sediul fostei Radiodifuziuni din București, devenită, după caderea dictatorului, Postul liber de Radio România. Într-una din aceste caricaturi Ceaușescu este înfățișat ca un vampir cu coarne ascuțite și colți plini de sânge; altă caricatură, cifrele satanice ”666” îi sînt înscrise pe frunte. Guvernul revoluționar provizoriu al României - component al Frontului Salvării Naționale - ocupă un etaj al clădirii. O hartă de perete arată că Frontul controlează fiecare din cele 40 de județe ale țării. Într-o altă încăpere, un grup de revoluționari cu fețele obosite discută despre programul de radio. Nici unul dintre ei nu face parte din echipa Radiodifuziunii, nici unul nu este ziarist. Dan Cristescu, inginer, care și-a luat răspunderea de a conduce acest grup, recunoaște că singura lui ”calitate” este faptul că a fost prezentat în mulțimea care la 22 Decembrie a ocupat sediul Radioului. ”Eu am organizat apărarea etajului 2”, ne spune el. Terora care pusese stăpînire pe capitala României s-a transformat treptat, săptămîna trecută, într-un sentiment copleșitor de durere pentru sacrificiul sutelor de tineri, dar și în speranță în instaurarea unei reale democrații.

Soldajii, adolescenții care cu numai cîteva zile în urmă au apărut sediul Radioului împotriva atacurilor bandelor loiale lui Ceaușescu, percheziționează pe cei care intră în clădire, cîțiva bat ritmul privind o înregistrare video cu Michael Jackson, difuzată de noua televiziune necenzurată. Oamenii de pe stradă sînt uluiți de ceea ce văd. În rafturile ieri goale au început să se găsească unele alimente, în case e ceva mai cald, s-a sistat raționalizarea consumului de gaze. Noul guvern a dispus eliberarea tuturor deținuților politici; acum oricine poate dispune cum dorește de mașina sa de scris, legea inumană care interzicea întreruperea sarcinii a fost abrogată, iar pedeapsa cu moartea - abolită. Toți cetățenii țării au acum dreptul să dețină mult visatul pașaport, iar Guvernul provizoriu a promis încrederea alegerilor libere în luna aprilie.

”Eu am deplină încredere în Front - declară Georgea Pop într-un magazin unde se vînd portocale, cafea și carne. Găsim acum lucruri pe care nu le-am mai văzut de ani de zile.”

Noua conducere a țării răspunde oare acestei încrederi a oamenilor? Adevărata putere se află în mîinile celor 11 membri ai Comitetului Executiv al FSN, foști dizidenți, intelectuali și oficialități din vechiul Partid Comunist Român. Membrii Frontului continuă să afirme cu insistență că ei s-au constituit spontan în timpul zbuciumatei după-amiezi cînd dictatorul a fugit

din București. Dar există și sceptici - mai ales români din exil - care își exprimă convingerea că de fapt Frontul inițiază o lovitură de stat și că dorește să impună un control autoritar. ”Au omorît cîinele, dar au păstrat zgarda”, acuză Ion Rațiu, conducătorul Uniunii Mondiale a Românilor Liberi, cu sediul la Londra. Observatorii din exil au citat drept dovadă o casetă care, după toate probabilitățile, a fost înregistrată în timpul primei ședințe a Frontului - desfășurată haotic - în ziua cînd a căzut Ceaușescu. În acel film, generalul Nicolae Militaru, noul ministru al Apărării, a declarat că Frontul ”ființa deja de 6 luni”, o afirmație susținută de Ministrul francez al Afacerilor Externe, Roland Dumas. De asemenea, exilații citează - ca dovadă a faptului că o lovitură era deja pregătită în momentul în care a început revolta - rapida organizare a Frontului și faptul că structura sa internă s-a autoimpus. Purtătorul de cuvînt al Consiliului Executiv, Silviu Brucan, a calificat speculațiile drept ”prostii” și a insistat că ”revoluția a fost 100% spontană”. Totuși, el a recunoscut că, nu mai departe decît în noiembrie 1989, obținuse o promisiune de sprijin făcută cu jumătate de gură de către oficialitățile sovietice, în răsturnarea regimului Ceaușescu.

Oricare ar fi pretențiile sale la legitimitate, noul guvern autoconstituit pare să rămînă totuși forța dominantă. Acest lucru a devenit foarte clar săptămîna trecută, cînd Frontul a anunțat că își va prezenta proprii săi candidați la alegerile din aprilie. Deținînd controlul asupra mass-mediei, asupra economiei și a infrastructurii guvernamentale, Frontul poate răsturna foarte ușor partidele nou înființate încă fragile. ”Avem nevoie de timp pentru a ne organiza”, spune Nicolae Costel, purtător de cuvînt al Partidului Democratic, partid format la inițiativa a 18 oameni aflați în aceeași cameră în timpul asediului clădirii Comitetului Central. ”Am prefera alegeri în septembrie.” Totuși acest lucru ar putea fi irelevant pentru majoritatea românilor, care susțin ”in corpore” reformele Frontului. ”Nici o măsură nu ar putea fi criticată, date fiind dificultățile extraordinare ale țării”, spune Doru Dobrescu, redactor la Radio. Ca o dovadă a bunicii sale credințe, actualul președinte, Ion Iliescu, a promis într-un discurs de Anul Nou că va institui săptămîna de lucru de 5 zile și va adopta măsuri pentru eliminarea constrîngerilor în activitatea cooperativei agricole. Pentru moment, poporul român pare mai dispus să se bucure de roadele revoluției decît să se îngrijoreze că într-o bună zi s-ar putea să fie frustrat de drepturile cîștigate.

(”Newsweek”, 15 ianuarie 1990)

TIMIȘOARA:

DRUM FĂRĂ ÎNTOARCERE

Sunt momente din istoria unei națiuni care trebuie celebrate, reaminate din nevoia de a statornici valorile, dar festivismul e păgubitor, căci ne ascunde acea zonă de realitate, care doar ea ne poate explica greșelile și înfrângerile.

La Timișoara, în luna decembrie 1989, mii de oameni au preferat moartea, ieșind cu miștile goale înaintea blindatelor și soldaților înarmați. Iată o frază care nu comunică, însă, nimic celor ce n-au trăit o experiență asemănătoare sau celor ce n-au imaginația de a o reface în propria conștiință. Ca fenomen sufletec, Revoluția de la Timișoara rămâne o experiență nealterată. Divinul a fost invocată insistență, mai întâi cu voce tare, dar apoi cu jumătate de gură, de teama indiferenței și opacității acelor înclinații să vadă aici o figură retorică. Cineva mi-a mărturisit: „Am 39 de ani, am doi copii, dar niciodată n-am fost fericit ca în zilele Revoluției.”

Dar, tot aici, la Timișoara, s-a constituit prima formă de organizare politică, independentă de PCR, a cărei carieră ne poate spune multe despre confuzia care domnește încă la noi și care, în ultimă analiză, contribuie la restaurarea vechilor structuri totalitare.

DE LA TONUL UMIL LA CEL REVENDICATIV

După patru zile de lupte de stradă, miercuri, 20 decembrie 1989, muncitorii ies din întreprinderi și se îndreaptă spre centru. O parte a armatei pactizează cu demonstrații. Coloana pornită de pe platforma Căii Buziașului se va îndrepta spre sediul Comitetului Județean de Partid unde va avea loc și primul dialog cu reprezentanții puterii. O altă coloană se oprește în Piața Operii, ocupă clădirea Teatrului, unde fixează cartierul general al Revoluției. Din acest moment, istoria trebuie urmărită pe două planuri. De ce s-au ales destinații diferite e acum mai greu de clarificat. Fiecare alegere și-a avut justificarea sa.

Mai ciudat este că, în fața Operii se instalase deja, încă dinainte de venirea demonstrațiilor, o stație de amplificare. De ea își amintesc toți, dar n-au s-a uitat cine și în ce scop a instalat-o, decât mult prea târziu. Dealtfel, detaliul acesta a deschis calea multor speculații, cu alți mai mult cu cîi liderul grupului de la Operă, Lorin Fortuna, va lua, așa cum vom vedea, decizii care i-au atras grave reproșuri. Domnul Fortuna ne povestește episodul din perspectiva sa personală: „Încă din 19 decembrie ceream împrejurimile întreprinderilor din oraș pentru a-i identifica eventualii lideri cărora să le împărtășesc planurile mele. Interceptasem convorbirile radio ale Miliciei și Securității și aflasem despre mișcările din oraș. A doua zi m-am alăturat celor care au rămas în piața Operii. Am încercat să vorbesc oamenilor, spulșindu-le să se organizeze, dar mulțimea era prea marcată de curajul de care dădea dovadă pentru a-și îndrepta atenția asupra unui singur om. Am ridicat privirea și am văzut balconul Operii. A fost ca o iluminare. Ajuși în fața ușii ce dădea în balcon, am observat o stație de amplificare, pregătită pentru Dăscălescu. O dată cu Lorin Fortuna, a urcat în Operă un grup care a constituit primul comitet de inițiativă al Frontului Democratic Român. (Printre ei se afla și Claudiu Iordache). De la început, și în această privință toate mărturiile concordă, L. Fortuna s-a autodeclarat lider și a făcut tot ce i-a stat în putință să-și păstreze poziția. Petrișor Morar, care urcase mai târziu, ca reprezentant al întreprinderii (actualmente deputat FDR) ne spune că cei tineri au constituit o grupare aparte care urma să supravegheze pe ceilalți din jurul lui Fortuna.

Manifestanții care se îndreptaseră spre sediul Consiliului Județean au întâlnit trupele de intervenție masate în jurul clădirii. Înăuntrul se aflau Dăscălescu, Bobu, Matei, Paocote, Bălan. Comisia aleasă spontan în stradă va purta sus primul dialog cu reprezentanții Puterii. Ion Savu schițează pe o hârtie ruptă dintr-o agendă un program de revendicări care cuprinde demisia lui Nicolae Ceaușescu și a Guvernului, pedepsirea celor care au dat ordin să se tragă și eliberarea arestaților. Dramatismul momentului e greu de prins în poezia cuvintelor. Teama și curajul, amestecate, tonul umil și reverențios din primele momente este transformat, apoi, în voci ferme și revendicative. „În tot acest timp, își amintesc Ion Marcu, (electrician la UMT) miștile scrișorilor tremurau pe pistoale. Cei care au urcat au avut sentimentul că mergeau pe un drum fără întoarcere.”

În cazul aceluiași grup, cele două grupuri

și vor face invitații reciproce. Grupul de la Operă, convins de importanța strategică a poziției ocupate, îl cheamă pe ceilalți să i se alăture, în timp ce aceștia credeau, și pe bună dreptate, că fiindu-i în pah pe reprezentanții Puterii împiedicau desfășurarea unui nou val de represalii. Spre seară, Lorin Fortuna, în fruntea unei delegații vine la sediul Județului de partid și exprimă ideea unui compromis cu Guvernul, limitând revendicările la demiterea lui Ceaușescu. Între cele două grupuri se creează, astfel, o fisură care nu va putea fi acoperită. De aceste neînțelegeri profită Bălan, prim secretar al județului, care făcuse impresie bună prin declarații echivoce și care, în starea aceea de spalm și surescitare manifestă semn de lăcurajatoare de solidaritate. „O să mor alături de voi.” îi poartă lui Ion Marcu, iar Ion Savu ne declară că Bălan a fost singurul om cu care s-a putut încheia un dialog. Vechiul sistem administrativ se fisurase dar, timp de două săptămâni va persista un echivoc ce-i permite lui Bălan să coordoneze probleme importante ale județului. Ion Savu, radical în gândire, dar mediant față de Fortuna, sprijină pe fostul prim-secretar, atrăgându-și, ulterior, grave reproșuri. Ion Savu ne povestește, însă, un fapt rămas mai puțin cunoscut: „L-am dus pe Bălan la «Drapelul roșu»” (sediul publicației locale de atunci). I-am cerut lui Bălan să dea fir pentru reporterii străini. Am găsit un talkie-walkie și coordonam, prin intermediul lui Bălan problemele administrative ale orașului.”

MUȚENIA UNUI MARTOR OCULAR

În noaptea de 20-21 decembrie se publică Proclamația Frontului Democratic Român în care se cere recunoașterea oficială a Comitetului de acțiune. Grupul constituit ca o zi înainte tinde să se ermetizeze, interzicând, cu gelozie, accesul oricărui nou venit. Măsurile de securitate nu justificau suficient gârziile severe și, mai ales, seriile succesive de legitimități schimbate. Cine ieșea din Operă risca să nu mai intre dacă nu înțelegerea relațiilor amicale cu Sorin Oprea, șeful gărzii. George Serban povestește că a vrut să urce la balcon în dimineața zilei de 21 decembrie, dar nu a reușit să intre, cu toate insistențele. „Pe vremea aceea nu știam cine e George Serban” - mi-a declarat Lorin Fortuna, în sîmul grupului constituit din oameni care nu se cunoscuseră înainte a dominat marea o stare de încordare întreținută de rivalități și suspiciuni reciproce. „Ceea ce s-a întâmplat la Operă nu ar trebui dezvoltat niciodată” - ne spune un bărbat tăcut care a participat îndepărtat la toate evenimentele și, deasigur, consecvent poziției sale, refuză să ne furnizeze și cea mai mică informație. Un sentiment apăsător însoțește și acum amintirea acelor întâmplări în care entuziasmul naiv, ambițiile personale, partizanatul îngust, isteria pa-

EPILOG

11 decembrie Convenția Organizațiilor Studențești Timișoara declară grevă pînă la satisfacerea revendicărilor formulate de Conferința Națională: demisia președintelui Ion Iliescu, demisia premierului Roman și a ministrului învățămîntului.

În seara aceleiași zile peste 500 de salariați de la Întreprinderea ELBA încetează lucrul și pornesc în coloană spre centrul orașului.

12 decembrie: În fața Institutului Politehnic din Piața Revoluției studenții împart apeluri către muncitori: „Vă rugăm să priviți greva noastră ca pe un protest împotriva minciunii, intoleranței, crimei și neajunsurilor de tot felul. Avem nevoie de voi, dar și voi aveți nevoie de noi.”

La UMT au loc negocieri între sindicate și Consiliul de administrație. Se cer: îmbunătățirea condițiilor de muncă, aprovizionarea cu materii prime. Se protestează împotriva unor măsuri antieconomice cum ar fi reducerea timpului de execuție a lucrărilor fără să se aducă îmbunătățiri utilităților și procesului tehnologic. Consiliul de administrație apreciază că o parte a revendicărilor nu intră în competența lui. Muncitorii trag concluzia firească că problemele lor specifice intră în contextul crizei actuale de care se face vinovată conduita politică a Puterii în sens mai larg. Se declară grevă, simultan cu alte câteva întreprinderi de pe platforma Buziașului.

Seara: O manifestație spontană de câteva sute de persoane care străbat orașul și se opresc în fața Prefecturii cerind să fie transmisă la București o listă de revendicări care începe cu demisia președintelui și a Guvernului. Se scandează: „Jos Iliescu” și „Jos comunismul!”

13 decembrie: O coloană de mii de manifestații purtând în față o pancartă pe care scrie „U.M.T. grevă generală” care reface traseul din ziua de 20 decembrie 1989.

cardă au împiedicat reflecția asupra pozițiilor ideologice și atitudinilor politice. În ziua de 22 decembrie, Lorin Fortuna, după cum ne mărturisește el însuși, lassează în piață numele lui Iliescu. Liderul de atunci al FDR-ului care susține și astăzi că Revoluția din decembrie nu a fost o revoluție anticomunistă, crede că era necesar, atunci, un om necompromis din sîmul Partidului Comunist. Claudiu Iordache se oferă să-l însoțească pe Lorin Fortuna la București și să-l prezinte lui Iliescu pe care-l cunoaște din 1972, când acesta din urmă era secretar cu propagandă în județul Timiș. Din motive pe care nu poate să ni le explice, Lorin Fortuna refuză acest sprijin generos și pleacă însoțit de alte persoane. Avionul la bordul căruia se aflau și generalul Noță și Mihalea este blocat pe aeroportul din Arad. Înțelegerea în care și pasese marșpasa era ratată, dar se înfăptuise, deja, un act politic cu consecințe, pe-stunci seclare.

UN ASCENDENT ESTE PIERDUT

După lansarea Proclamației FSN, Lorin Fortuna, susținut de Claudiu Iordache, cere afilierea FDR-ului la FSN. „Unii, se declară Petrișor Morar, n-au fost de acord dar au așezat prin a accepta deoarece FSN se declarase, inițial, o mișcare apolitică. Părerea mea de rău este că la FDR au aderat atunci mulți oameni care s-au trezit, dintr-o dată la FSN: a fost una din marile noastre greșeli”. La Timișoara Revoluția propulsase la putere un grup independent de fostele structuri și de mișcarea politică de la București. Avea, din punct de vedere cronologic și moral, un ascendent pe care-l pierde, fără să știe bine cum, și nu-l va putea regăsi niciodată.

În 25 decembrie, membrii FDR vor constitui consiliile FSN la nivel de județ și municipii. Din momentul acesta mișcarea inițială, superbă prin îndrăzneala ei aproape nebunească, rămâne paralizată în articulațiile unui sistem care preluase puterea la nivel național. O simplită m uscălită agățată în plasa unui paianjen.

CEARCEAFURI ALBE, MANEVRE MULTICOLORE

Liderii care s-au afirmat în primele zile, mai puțin din vocație cît dintr-o voință malignă de parvenire și, printr-un sentiment al misiunii, au căzut repede la disacredit. Lorin Fortuna, în jurul căruia se acumulară

multe suspiciuni și nemulțumiri precizate, demisionează, sub presiunea manifestațiilor din stradă („Jos Fortuna și-a lui clică!”) din funcția de președinte al CFSN-ului județean.

Ion Marcu, înfățurat într-un cearcaaf alb pe care scria: „Jos călăii libertate și democrației!” animase mulțimea și-i dăduse, în momentele de cumpănă, încredere. Fusese aclamat și purtat pe brațe la triumf. Ajuns, însă, la Primărie, luase decizii absurde și abuzive. Invitat să plece, se încăpăținează să rămână, alungind defiliv în ridicol. („Umectăți-mă susține / Apăr interesele / Întruclt numai pe mine / Mă iubește mesele!”).

Ceilalți au părăsit scena în urma alegerilor din ianuarie pe care nici măcar au reușiseră să le organizeze. Colonelul Popescu, comandantul garnizoanei Timișoara, preia conducerea în urma demisiei lui Fortuna și dă credit unei alte comisii electorale înfițate de Savu și Onofrei. Claudiu Iordache, trece, oportun, în tabăra adversă și este singurul care se salvează. (În luna martie, în urma vizitei lui Ion Iliescu, este propulsat în fruntea organizației FSN a județului Timiș).

În ziua despărțirii de iluzia puterii, cei care conduseseră orașul încă din primele zile ale Revoluției, au fost zguduți de un ris enorm ca al lui Zorba în fața construcției prăbușite.

MARI VINOVAȚI RĂMÎN ANONIMI?

Dacă bucoreștenii nici nu au avut răgazul să se demiticească din euforia unei aparente victorii și s-au pomenit sub tutela unei puteri gata pregătite, timișorenii și-au pierdut. Blocarea procesului revoluționar a interzis, pînă astăzi, satisfacerea primei și celei mai de seamă, revendicări formulate încă din 20 decembrie 1989: descoperirea și pedepsirea celor care au tras și ordonat foc asupra manifestațiilor. Un sistem complicat de convențe ascunde pe marii vinovați și pune în scenă procese care nu reușesc să coopting pe nimăn.

Folclorul politic altd de productiv după revoluție reproduce pe străzile Timișoarei opinia unanimă: „Cel mai mare mincinos/știe toată țara / Tribunalul Militar/ de la Timișoara”. Asti numai este suficient ca prezența de legitimitate a actualei puteri (care a înlocuit sistemul regulele guvernării democratice) să pară timișorenilor la fel de absurdă ca cercul pătrat.

14 decembrie: În Piața Operii se desfășoară un miting organizat de sindicate la care participă peste 20.000 de oameni. Vorbitorii încearcă să pună în lumină substratul politic al crizei economice. Toader Ștefca, primarul Săpînței, urcă în balconul Operii în aclamațiile timișorenilor.

15 decembrie: Vreme întunecată, cu lapoviță care nu împiedică însă mii de oameni să se adune în Piața Operii. În liniștea dimineții se conturează limpede, în orice parte a orașului te-ai afla o lozincă ritmată: OLE, OLA, ILIESCU VA CADEA.

Seara în fața bisericii reformate de la Piața Maria are loc o manifestație în ideea înfrățirii confesiunilor și naționalităților diferite. Ninge. Corurile stau nemîșcate în stradă intonând cîntece religioase. Participanții aprind luminări. Vorbește pastorul Laszlo Tokes chemînd la unitate în spiritul creștinismului.

16 decembrie: Prima zi din programul comemorării unui an de la Revoluția din decembrie 1989. Dimineața de la ora 10 se reface marșul pornit din Piața Maria spre complexul studențesc și apoi pe podul Michelangelo spre Prefectură.

În Piața Operii se deschide un miting care va dura pînă seara târziu. Zeci de mii de oameni care cer într-un cor impresionant adevărul despre evenimentele din decembrie. Din balcon vorbesc reprezentanții a 7 asociații timișorene și ai Ligii Studenților. La ora 19,00 apar reprezentanții Alianței Civice. George Serban citește programul Alianței Civice de la Timișoara. În acord cu dorința mulțimii cere demisia președintelui și a guvernului și formarea unui Guvern de Uniune Națională. Noaptea câteva zeci de oameni, cu luminări aprinse, rămîn de veghe.

17 decembrie: În Timișoara e zi de doliu. În lungi procesiuni timișorenii aprind luminări și depun coroane de flori la Cimitirul străzilor și Cimitirul Eroilor.

Horățiu Pepine

UN LEU PENTRU EROI

21 de dialoguri

Dumnezeu, nu te dăce acolo! Lasă-mă! Ce se întâmplă? A lesit lumea în stradă, i-au hădăit pe Ceaușescu. Să ne ferescă Dumnezeu de cel rău. De ce-ți faci cruce? Nu e vreme de cruce. Eu plec acasă, am familie, copii. Lășilor! Generație de lași, voi ne-ați adus aici. Acum, vă uitați. Jos Dictatorul! Jos călăul! Timișoara! Priviți cămașa aceasta. Am adus-o de la Timișoara s-o vedeti și voi, e găurită în dreptul pieptului. Omul ăsta a murit. Criminalii! Criminalii! Și voi sin-teți români. Și voi aveți copii. Să stăm aici în gang, e mai sigur. USLA! Fugii! Să ne așezăm în genunchi. „Desteptă-te române, din somnul cel de moarte”. Nu vă ridicăți, stați oameni buni. Nu vor trece peste noi. Mi-e frică, mi-e frică. Ce sînt acestea? Gloanțe trasoare. Nu fugii! Uită-te la fețele lor. Ce să văd? Nu-i nimic

Doar setea

Nu-i așa că de fapt nu v-a fost frică? Nu-i așa că nu vă era decît sete? Că nu vă erau decît buzete uscate? De-atîta tăcere, de atîta minciună, de atîta umilință. Doar sete. De adevăr, de libertate, de strigăt. Sete de voi înșivă, de ceea ce ați putea descoperi dincolo de voi, dincolo de colțuri. Sete de apă curată. Sete de gustul sărat al fricii și al lacrimilor. Nu-i așa că frica v-a trecut după primul strigăt? Că ea nu mai are cum să se întorcă?

Un erou acreditat

„Mi s-a părut atunci o figură foarte cunoscută. Cumpărasem acum un an o pereche de blugi de la ei, de pe Covaci. I-am spus: „Parcă te cunosc de undeva”. „N-ai de unde”. „Păi, am cumpărat o pereche de blugi de la tine”. S-a uitat lung și a zis: „Da”. Am stat lângă el toată seara, cînd vorbea la portavoce. Îi țineam o brichetă aprinsă ca să vadă să citească după o foaie de hîrtie. Mi s-a părut ciudat chiar de atunci. Nu știu dacă un simplu revoluționar putea să aibă la îndemână o mașină de scris. Foaia după care citea Dan Iosif era bătută la mașină. Nu mai tin minie ce scria acolo. Era un fel de slogan, de platformă-program. I-am lîsat și portavoce un timp. Multă m-am putut recunoaște, pentru că am apărut pe 23 la televizor, eram bătută, cu fata umflată și ochii învețiți. Cînd a început să se tragă, eram pe baricada din camioane. M-a tras de mină, lîngă noi a fost împuscat cineva. Am fugit spre hotelul Intercontinental. Acolo ei aveau parca o. Dacă neagră cu număr galben. Mi-a spus să mă ure în ea și dacă mi-e frică, mă va duce acasă. Am refuzat, spunînd că eu nu plec. Puțin mai tîrziu am fost arestată chiar de lîngă ei. Îi țineam de braț. Era pe la ora 23.30, imediat după ce s-au aruncat gazele lacrimogene și tîncei a sînat baricada. Cameră începuseră să fie vinăți. Unii fugeau, alții se ascundeau pe unde puteau. Au venit doi de la armată, nu cunosc gradele, și unul de la miliție. M-au luat. Numai pe mine, deși el era cu portavocea în mină. N-a intervenit cînd m-au arestat.

Am fost dusă la Capitală, unde am mîncat bătaie. Mi-au spart capul. Am fost înfășurată într-o mochetă și băgată cu un ciomag Camera era foarte mică și erau în ea mai mulți arestați. Cel care ne băteau erau îmbrăcați în haine militare. Vorbeau atît de urît, de parcă eram... Era acolo și o femeie de vreo 40-50 de ani care a strigat: „De ce dați în ea în halul ăsta?”. El a zis: „Dar ce, o batem pe ea? Souturăm mochetă”. Eu eram plină de sînge și nici nu mai puteam respira pentru că mă încoșeam de la praaf. Am fost dusă după aceea cu o mașină la o unitate militară de la Măgurele. Eram păziți de niște soldați, care dimineața ne-au dat drumul. Eram aproape în stare de inconștiență. Am fumat o țigară dată de un soldat și m-am așezat de mine cînd m-am văzut plină de sînge. Ne-au dat drumul tuturor. Am ajuns acasă cu un taxi, locuiesc în Berceni, mi-am făcut o baie, mi-am pansat capul și am scris cu acuarele niște pancarte. Am plecat.

M-am dus la C.C. și am pîrșurs în clădire, acolo l-am revăzut pe „prietenul meu”, Dan Iosif. Era în fruntea revoluției. N-am discutat nimic, i-am spus doar: „Am impresia că ceva nu este curat. Parcă ar fi avut interesul să mă aresteze numai pe mine și pe tine nu”. Mi-a zis că sînt puștoaică și că nu-mi dau seama. Pe 22 seara am fost împuscată în C.C. Nu era grav. Am rămas acolo pînă pe 27 decembrie. Am văzut

lucruri foarte interesante. Felul în care se făceau lucrurile, în care erau coordonate toate acțiunile.”

Oncu Vasilescu Maria - 23 ani

Cruci la raport

Înainte, era acolo un parc pentru copii, cu leagăne, bănci și tobogane. În spate, zidul cimitirului Belu. Astăzi, cele două cîmîturi, cel vechi și cel nou, s-au unit. Zidul încă mai există. Doar mormintele sînt proaspete și albe. La intrare se vîd luminări și flori. Pe aici

patrulează soldații cu baloane la brîu. Nu sînt nici emoționați, nici indiferenți. Sînt doar foarte tineri. La fel de tineri ca acei care zac acolo și la fel de integrați în paisaj. Privirea le alunecă peste crucile alinate, peste femeile bocînd și peste corșetocii savurînd coliva pe cîte o bancă. Pentru cei care vin aici prima oară, prezența lor este oarecum ciudată și iritantă.

Se apropie împlinirea unui an de la noaptea începutului de mîncă. Părinți, rude, prieteni și necunoscuți nu mai pot face altceva decît să aprindă cîte o luminare, umplînd aerul, fie cu tăcerea lor, fie cu întrebări ajunse aproape retorice.

Coadă la parastase

„Am aflat de la niște băieți cum s-a întîmplat. L-au rînit la picioare și a fost lozărnat într-o basculantă și dus la spitalul Municipal. Pe drum basculanta a fost mitraliată. Numai șoferul a scăpat, toți răniții au fost ciuruiți. A tras armata acolo.”

Fetele plînge și blestemă, așteptîndu-și rîndul la unul din cei trei preoți. Familia îndoliată stau la coadă cu prietăți aștiate fix asupra pomii pe care voiau s-o împartă. Mitropolia a

de văzut. Voi pe cine apărați? Vorbește cineva la o portavoce. Liniște! Să auzim ce spune! Nu vă duceți toți acolo! E o diversivune, parica asta a străzii rămîne descoperită. Dacă e ceva, ne întîlnim la ceasul din Rosetti. Sînt ad pînă la piele. Și eu. Fără violență! Voi cu arme, noi cu flori. Vino să te sărut. Sînt mulți de-ai noștri aici. Crezi că vor trage? Sînt sigur. Mi-e frică, mi-e frică. Securitate! Oamenii buni, nu vă înscrieți pe listele astea. Nu răspundeți la provocări. Sînt mulți infiltrați printre noi. Nu plecați de aici decît în grupuri. Nu vă dozați la acte de vandalism. Baricada! Să întărim baricada! Trag în aer. Nu vă speriați. Să rămînem ei mai mulți. Vom lupta și vom muri! Nu se mai poate. Eu nu-i mai suport. Trebuie să-i dăm jos! Cîte rînduri de tancuri sînt? Ia-mă în brațe și sărută-mă! Nu văd bine, patru sau cinci rînduri. Faceți liniște, armata are de făcut o comunicare. Au tras! Au tras! Ne măcelăresc aici! Nu vă frecați la ochi, sînt doar gaze lacrimogene. O să treacă. L-au împuscat! O țargă! Și medicii de la Colțea sînt securiști. Du-i pe brațe. Trageți ticăloșilor! Poreților! Hai trageți! Tîne-mă de mină.

promisă că va organiza ea parastase, că va aduce preoți. A promis și atîta tot.

„Stăm și așteptăm cu coliva, cu vinul, cu ceva halbe, ce-am putut și noi. Dacă știam, veneam cu preotul nostru. Uitați cum se făc slujbele, ca pe bandă rulantă. Băiatul meu era elev la Liceul Nr. 30 și muncea în același timp. Era în primul lui concediu. Pe 18 a intrat în concediu și pe 23 a murit. A luptat și la C.C., unde este fotografiat pe unul din tancuri cu o cruce mare în mină, și la Televiziune, unde l-au împuscat. Să văd și eu măcar pe unul dintre cei care au tras în copilul ăsta. Au murit degeaba, așa este, degeaba, pentru criminalii ăștia. Cînd s-a făcut slujba de 9 luni, domnul Iliescu a venit pe furis, cu o zi înainte, iar pe 6 decembrie, cînd s-a făcut sfîntirea cimitirului și a capelei - că

unde Diana Doncea era elevă în clasa a XII-a. Cînd a plecat de acasă nu și-a luat la ea nici un act. A fost găsită pe 27 la Morgă.

Mortul nr. 1

Primul mormînt de la intrarea în cîmîtur este, printre-o coincidență sau nu, al primului mort din revoluție, domnul Bădoi Vinerian, muncitor la I.C.A.B. Cum a murit? Nu se știe bine, pentru că din data de 17 decembrie, cînd a venit la întreprindere și a încercat să-și mobilizeze colegii de muncă spre organizarea unui protest, nu a mai fost văzut. L-a găsit familia la morgă, după zece zile. Avea legață la mină o banderolă, așa cum au noi născuți, pe care scria nr. 1. Un martor ocular declară, fără prea mare siguranță însă, că a fost împuscat în fața Sălii Daiei. Nu o să se știe niciodată. Era împuscat în timp ce „o gaură mică, așa cît să pui degetul, spune fratele lui, iar pe o parte era călcîi de mașină. Probabil că a fost împuscat de la distanță, deoarece gîntele nu a lesit pe partea costală, iar cînd a căsut, în lateral de atunci, a trecut o mașină peste el”.

Ar mai muri o dată

„Avea o prietenă cu care trebuia să se căsătorească după ce ar fi făcut armata. După terminarea școlii profesionale, băiatul meu s-a dus să muncească. Avea numai 19 ani. Pe 21 decembrie a fost la Universitate, a văzut tancurile călcînd oamenii. În noaptea de 22 a venit acasă să se schimbe. S-a uitat laog la mine, și-a sărutat nepotica și a spus „Plec”. Nu l-am oprit. Băiatul meu să fie un las? El știa singur ce are de făcut. Am lesit în balcon să privesc în urma lui... A fost la Televiziune, a cărat muniții soldaților, a ajutat la transportul rîniților, la controlul mașinilor și al gurilor de metrou. Am aflat toate acestea de la cei doi prieteni care au fost cu el. Eu nu l-am mai văzut din noaptea aceea. L-am așteptat zi de zi pînă în 27. Au fost zile cumplite, nu știu dacă vă dați seama. Am început să-i caut pe la toate spitalele și apoi la morga Vitau-Birzești. Acolo l-am găsit. Făcînd investigații, am aflat, între altele, că a murit pe 25 la spitalul Colțea. A fost lăsat pe masă fără să i se dea nici un ajutor, nici măcar oxigen. A plecat de acasă cu 3000 de lei. Cînd l-am găsit nu mai avea nici bani, nici halnele, nici încălțămîntea. Toate i s-au furat. De la spitalul Colțea, unde aveam scris pe piept nr. 5, a fost trimis la Vitau-Birzești cu nr. 302. A murit cu conștiența împăcată că va fi libertate. Dacă ar vedea ce-i acum, ar mai muri o dată.”

Plașa consensului

A trecut un an. Poste noi, ca și peste Cîmîturul Eroilor. Un an de speranțe, dezamăgiri, bucurii trecătoare și tristeți nevindecabile. Eroii au devenit subiect de discursuri, în numele lor s-au lansat apeluri mincinoase, din trupurile lor s-a ridicat piramida puterii. Crezul lor a devenit negociabil. Morții s-au transformat în capital politic.

Peste gropile din decembrie au fost așezate plăci de marmură. Peste speranțele de atunci, vîluri de neadevăr. Pe-te noi, plasa consensului.

La ieșirea din cîmîtur, există și o cutie a marelui. Pe ea stă scris: „Un leu pentru Biserica Eroilor”.

ANDREEA PORA

Prima luminare de lîngă zidul Universității

Sînt multe mormînte la care nu plînge nimeni. Pe care florile s-au uscat demult. Trei fete cu alură de eleve privesc încute spre o cruce. „Am întîlnit-o în Piața Universității pe la ora 16, și mi-a spus rîzînd „Mi-a dat mama telefon, era speriată. Diana, azi să nu iesi din casă, mitingul lui Ceaușescu s-a terminat prost.” Avea în mină flori și luminări. Pe la ora 17.30, imediat după cîderea întinericului, cînd au început să tragă, a fost împuscată în cap. A fost printre primii morți. Lîngă ea era o doamnă, profesoară de română, care a povestit că în momentul în care un gradat a îndreptat pistolul către ea ca să tragă, i-a căzut în brațe o fată care a mîi apucat doar să strige „Libertate”. Era împuscată în cap. Nu mai era nimic de făcut, așa că i-a aprins o luminare și a dus-o lîngă zidul Universității. După aceea nu s-a mai ștut nimic, a fost căutată o săptămîină întregă de către familie și de noi, colegii de la Sf. Sava,

Un an de la libertatea cuvintului

LA ORGANIZAȚIA DE BAZĂ, TOATĂ LUMEA STĂ TREAZĂ

„Trecerea presei, radioului și televiziunii, din minile unei familii despote în minile poporului”.

(Comunicatul către țară al Consiliului Frontul Salvării Naționale, vineri, 22 decembrie 1989)

■ Erasm a spus „Mai întâi a fost radioul și apoi televiziunea” ■ Parlamentul nu este locul unde se spală rufele din gospodăria televiziunii ■ ne-ar trebui o televiziune pentru ciini ■ Parlamentul are rolul de a temporiza ■ e bine că s-a avut această discuție ■ înlocuirea lui Răzvan Theodorescu ar fi un genocid ■ nici Iisus Hristos n-a stat mult bătut în cuie ■

Ofensa adusă națiunii în 6 decembrie 1990

„Aseară am ascultat un stoapeor urmasilor anunt pe post: „In zona... s-a pierdut o cățeluș. Aducătorul recompensă mare”. Pentru acesta a fost spațiu. Noi am vrut să dăm un singur anunt, pentru obiectivitatea informației, să arătăm că un om este în grevă. Domnul Răzvan Theodorescu ne-a ascultat... ne-a spus că avem dreptate din multe puncte de vedere, că a fost dezinformat printr-o aji și de Emanuel Valeriu, care au spus, nici mai mult, nici mai puțin, decât că noi am adus și arme în instituția asta. Așa ne-am explicat că au apărut oameni cu scuturi la intrare, de ce dintr-o dată am devenit vrăjmași și nu mai avem voie să intrăm pe poartă și mai ales a apărut un comunicat al poliției prin care noi trebuia să fim anchetați de poliție. (...)

(Carmen Dumitrescu, membră în sindicat)

Cum vorbesc parlamentarii

RADU CEONTEA (PNUR) : CINE ESTE TENSIUNEA SI CE VREA EA. O bună parte din corul de Cassandre din partea dreaptă reprezintă strada din București. (Vociferări, dl. Săndulescu bate cu creionul în masă: Vă rugăm... „Distinși invitați, distinse doamne, distinși domni.”) Dl. Titus Raveica l-a pomenit pe Erasmus. Imi îngădui să adaug la atâtea reflexii de duh ale acestuia încă una: A-cesta a spus: „Mai întâi a fost radioul, și apoi televiziunea” (Risete). Aici, în Parlamentul României s-a venit cu o falsă problemă de muncă, dincolo de care este clară o atitudine politică, nepermisă în Televiziunea Română (...). Există o stare tensionată la Radioteleviziunea Română? Hai să vedem cine este temstunea și ce vrea ea! Să se afle, și dacă se poate, să se distindă, sau dacă nu, să se extirpe. Și să se respecte legea fundamentală a democrației conform căreia minoritatea se supune majorității. (...) Dar nu mizind pe neoclitarea proletariului, că am auzit de prea multe ori de când sint obligat să stau în București: „Jos, jos, jos!” Nimic sus! Nu trebuie pierdut din vedere faptul că Radioteleviziunea română este sub incidența militară. Disciplina muncii se supune de două ori și față de două rigori. Poate și nu poate impresiona, cum se doarește, un grevist al foamei care se expune pe seama unor interese pe care imi îngădui să le privez cu suspiciune în aceste zile când crește violența unor mișcări destabilizatoare cu țintă spre stabilitatea vieții sociale atât ca este azi în România. Nimeni nu poate profita de pe urma unei diversități gen CADA la Televiziunea Română. Parlamentul nu este locul unde se spală rufele din gospodăria televiziunii. (...) După felul cum s-au manifestat unii dintre musafirii noștri aici, eu cred că

trebuie făcute schimbări. Cât despre faptul că doamna Carmen Dumitrescu s-a arătat intrigată pentru anunțul difuzat aseară la televiziunea română, anunt care a adus la cunoștință pierderea unei cățelușe, declar că mie imi venea să-mi trag palme. Nu știu din ce familie o fi cățelușă asta. Ne-ar trebui o televiziune pentru ciini și pentru posesorii de ciini. Dar și acum mă doare imaginea celei care vine cu camera în Gara de Nord țărani, bietii de ei, care în vremea dictaturii luau cite o piine acasă. (...) **DUMITRESCU (FSN) : IN MODUL CEL MAI CU PUTINȚA.** Dacă nu avem loc întâlnirea de azi nu ar fi știut cine este grupul de comando din Televiziunea Română care slujește destabilizarea acestui popor și acestei țări, făcând jocul dușmanilor acestui popor. Așa ar fi trebuit ca să încep. Nu încep așa. Întâlnirea de azi este un lucru bun (...). Are și rolul acesta, Parlamentul, de a temporiza. (...) Ne pare rău, este un om care înțeleg că are copii și se expune, sau este alții să se expună de cineva, de anume forțe, este aștit să se expună, nu-i așa, poate că puteam face ceva. Scrierarea care circulă în rindurile dv. este ridicolă. (...) Permiteți-mi să spun și să vorbesc de un analfabetism politic cumplit. Noi n-am venit aici ca urmare a scrierilor domnului Iuga pe care am considerat-o ridicolă. Nici măcar pentru greva domnului Iuga, pentru că este un om între cei douăzeci și trei de milioane a țării. (...) Conducerea să ia măsurile corespunzătoare stării de indisciplină și de jignire a poporului român și a națiunii române față de niște salariați — niște salariați, nu niște salariați — așa, care-si permit să-și bată joc de regulamente și de legi. Vă supraevaluați domnilor, chiar prin prezența dv. aici. Vă supraevaluați

importanța (...). Dincolo de ceea ce am spus până acum în legătură cu dv., că vă supraevaluați fără îndolală, e bine că s-a venit, e bine că s-a avut această discuție. Ne pare rău că dv. nu aveți nici un fel de educație de educație civică (...). Ceea ce se întâmplă aici este expresia definitivă a unui dialog, iar dv. boicotați această acțiune, în modul cel mai... căutam un termen... modul cel mai cu puțință, dovedind, vă rog să mă înțelegeți, lipsă de educație civică. (...) Se pun în practică metode comuniste de grevă. (...) Conștient sau inconștient, sințeti în slujba celor care vor să destabilizeze țara, acum în luna decembrie, când trebuie să vină Mihai, liberății să la puterea... (risete) adică nu liberali... în general, așa, adică Jos Iiescu... așa... este o glumiță, nu-i așa, nu sint liberal, sint fesenist... **DAN IOSIF (din sală) :** Acum un an, doamna Carmen Dumitrescu... **I.V. SĂNDULESCU :** Doamne senator! Vă rugăm! Doamna Dumitrescu, nu vă supărați, trebuie să vă cer scuze pentru această lesire... **CARMEN DUMITRESCU :** De cinei anii nu sint la televiziune, că am părăsit televiziunea și toată lumea care lucrează, că am fost singura care am îndrăznit să mă cert cu conducerea radioteleviziunii... intrucit ne cereau să băgăm pe post... **SENATOR DUMITRESCU :** OK. Referitor la comunismul invers... că e vorba de comunismul invers pe care îl practi-

cați dv. Este ceaialtă parte a medaliei. Cum medalia are două fațete, și una și alta înseamnă tot medalia. Este comunismul acela și comunismul de stradă, stradal, pe care-l practicați dv., aici. Încă o dată spun, aici este influența cuiva. Sințeti prea fanatizați.

CARMEN DUMITRESCU : Omenia! Omenia ne-a adus aici!

SENATOR DUMITRESCU : OK. OK. Greșete eu (...). Nici o conducere nu e bătută în cuie. Nici Iisus Hristos n-a stat mult bătut în cuie. (...) Vă rog frumos. Sint un biet orator care imi caut efecte retorice (...). A înlocuit un om care este profesor universitar, aceasta într-o țară civilizată ar fi un fel de genocid. Pentru greșeli administrative? (...) Domnilor, detest politica de forță, batjocorirea națiunii române, a președinției, a guvernului, a parlamentului, detest partizanatul politic expres care răsare în unele dintre emisiuni, detest analfabetismul politic care vrea să dea lecții oamenilor care se ocupă cu așa ceva, detest egoismul cu care unii dintre dv. îl condamnă la moarte pe domnul Iuga, numai pentru că să vă faceți interesele dv. sau ale altora pe care nu-i numesc aici și pe care nici nu-i știu de fapt. (...) **CARMEN DUMITRESCU :** Am venit aici să ne batjocorim? Tot e eliberat Comitetul Politic Executiv de la Jilava, și intrăm noi în locul lor.

...ȘI ASA MAI DEPARTE. ■

Faceți acordul măcar la Legea Presei

Sărbătorim, iată, un an de libertate a presei. Dacă noi, ziaristii, am avea timp de pierdut măcar pe jumătate cit Parlamentul românesc, ar trebui să tragem un cheif stranie, să ținem discursuri și să ne pozăm unii pe alții căerind flori la mormintul acelora care au făcut posibilă aceasta. Ar fi cu siguranță cea mai modicizată sărbătoare, și prima care nu ar deranja pe nimeni. Am primi comunicate de felicitare de la ministrul de Interne, zeții noștri ar putea eventual chiar aspira la cinstea de a fi invitați la Cotroceni unde ar fi călduros felicitaji și încurajați în muncă, ei din, firește, asigurări că și-au înșuit pe deplin conceptul cacofonic de critică constructivă.

Din păcate însă noi, spre deosebire de parlamentari, avem treburi mai presante. Printre altele, să alergăm după birție, să arvunim spațiul tipografic din care în anul 1991 vom dezinforma națiunea, să fim în preajma marilor manifestări sărbătorești cum ar fi grevele și manifestațiile care se țin lanț. Nu trebuie să se îngrijoreze nimeni însă, căci duplicitatea noastră este bine cunoscută în acele mai înalte sfere și acolo se pregătește o lege care să pună în sfirșit la locul ei „o anumită parte a presei”. Înaintea parlamentarilor au încercat mineri să reglementeze această chestiune, dar agenturile străine nu i-au lăsat. Despre care parte a presei este vorba, știe toată lumea. Redactorul șef al revistei „România Mare” a fost invitat la Conferința pe municipiu a FSN ba chiar și la recepțiile de la Cotroceni, în vreme ce redactorul șef de la săptămânalul „22” nu i s-a făcut această favoare. Și asta deși dl. președinte Iiescu ar fi afirmat că între cele două săptămânale nu este nici o deosebire. După cum vedeți, măcar una tot este!

Altfel, anul acesta a fost bun pentru gazetarii. Unii au murit, alții au fost bătuti fie de Securitate, fie de mineri și expediții în Jilava, unii reușind această performanță chiar de două ori în șase luni, care în decembrie, care în iunie. Manifestanții i-au imbrincit, gospodinele militante i-au scupat, și ei au multumit pentru toate, săracii, ba chiar dl. Viorel Sălăgean și-a exprimat și în scris recunoștința că mineri i-au mîngîiat pe dormina-sa, gazetar guvernamental, nițel cu bita pe spinare. Așa și trebuie, să fim atenționați înainte de a greși, că după aceea ce se mai poate face?

În contextul acestui antrea general demascării au jucat un rol de seamă. Tot felul de disidenți, unii cu nume mare, au părăsit ziarurile la care lucraseră inițial. Sedințe de acuzare în cel mai pur stil partinic s-au ținut la destule ziare, sufficient să amintesc „Adevărul”, fostul organ al PCR și „Libertatea” — primul ziar liber de după revoluție. La televiziune a fost și mai simplu. Mireea Dinescu i-a imbrincit nițel pe George Marinescu, teh-

nicienii i-au apărut și George Marinescu a supraviețuit încă șase luni pe postul național, până când a fost detajat în Washington, pentru merite deosebite. Acum operatorii care i-au apărut pe George Marinescu și-au făcut sindicat și vor o televiziune liberă. În un an după eliberarea ei, trebuie să admitemi că decideratul lor este de două ori imposibil.

Dacă despre ziarul „Adevărul” se știe sigur că nu (mai) e al guvernului, în vreme ce „Curierul Național” este, dacă despre „România liberă” se știe că este a agenturii, iar „22” al jređenistilor maghiari, în ce privește televiziunea confuzia este maximă. Fiind vorba de o instituție unică, ea este la fel de divizată ca și societatea românească. Cu excepția directorului Petre Constantin, nimeni nu a fost destituit, considerându-se că în timpul dictaturii toți lucrătorii din TVR nu au făcut compromisuri esențiale, și nici nu s-au deprofesionalizat în două ore de program politic. Actualmente, din circa 2500 de angajați ai televiziunii, 1700 fac parte din Sindicatul liber condus de Dumitru Iuga. Pentru contrabalansarea acestui sindicat cu mulți tehnicieni și puțini redactori, conducerea TVR a meditat adinc și apoi a încurajat formarea unui asa-zis sindicat artistic. Acela este de fapt sindicatul care nu are nici două sute de membri; cu toate acestea cind sindicatul liber și-a prezentat revendicările la Comisia parlamentară pentru cultura și artă celălalt sindicat a fost adus împreună cu conducerea pentru a contrabalansa pe primul. În ceea ce îl privește pe cei de la Actualități, condiția lor este atât de deosebită încit ei vor face un sindicat numai al lor. În acesta în sfirșit nu vor fi contestați de nimeni și vor scăpa de toate frustrările.

În ceea ce privește cele trei asociații ale ziaristilor, cea sindicală condusă de Sergiu Andon și care cuprinde marea majoritate a publicațiilor, și cele profesionale care împart în două același fond de persoane, ele au meritul de a fi căzute de acord în cea mai importantă problemă, aceea a Legii Presei. Nu au căzut însă de acord și cu Parlamentul, care, iată, trecind peste opțiunea profesionalistilor pregătește o lege a presei. Dacă această lege a presei va fi dată, nu știu cîți dintre noi vor continua să practice această meserie. Dar personal inclin să cred că nu se va da nici o lege. Parlamentul se supraestimează, și în același timp se subestimează. Dacă dl. Emil Stolica, persoana care nu a aflat la yrista asta că în limba română subiectul se acordă cu predicatul, este cel ales să citească o proclamație în numele Parlamentului, să-mi fie cu ter-tare, dar ne lipsim de o lege a presei scrisă de Parlamentul român. Chiar dacă vom fi și noi chemați la sfirșit, eventual să corectăm greșelile de ortografie. ■

Procesul verbal al unei ședințe de demascare

Miercuri, 12 decembrie 1990, s-a desfășurat într-o sală de spectacole din București o ședință de demascare pentru cultura, artă și mass-media cu sindicatele lucrătorilor din Radioteleviziunea Română, și conducerea acestei instituții. Întîlnirea fusese solicitată de către Sindicatul liber din RTV. Pentru a evita greva, în condițiile în care revendicările acestui sindicat majoritar numeric (1.700 de membri din circa 2.500 din totalul de lucrători ai televiziunii). Cifra de șase mii vehiculată de Emanuel Valeriu se referă și la lucrătorii din Radio, conducătorul acestui sindicat, Dumitru Iuga, a intrat în greva foamei și se afla în a douăsprezecea zi de grevă a foamei la data acestei întrîlniri.

În ultima parte a întrîlnirii au luat cuvîntul mai mulți senatori și deputați, în imensa lor majoritate de la partidul conducător, care au precizat felurite aspecte. Vorbitorii s-au referit în special la faptul că Sindicatul liber din RTV este destabilizator, lipsit de educație civică, în solda unor interese politice ostile națiunii, fanatizat. În general voc-

bitorii nu au considerat că dl. Emanuel Valeriu are vreo minimă vîrstă pentru oprimarea comunicatului sindicatului de la difuzare, dar au considerat că deoacăbit de vinovați pe membrii sindicatului care au intrerupt emisiia în seara de 6 decembrie. Mai mulți parlamentari și-au exprimat regretul pentru faptul că dl. Iuga se afla într-o situație tragică, de-

clarind însă că această grevă este „un colț în coastă”, „un ultimatum”, care nu poate impresiona. S-a apreciat că Parlamentul nu dispune de cadrul legislativ pentru a opera schimbarea conducerii TV Române. S-a considerat că decerșele de preluare a atribuțiilor CPUN de către Parlament precum și cel de confirmare în funcție a dl. Răzvan Theodorescu nu sint tangente cu vreau cadrul legislativ posibil pentru satisfacerea sau măcar discutarea revendicării membrilor sindicatului liber care s-au supraevaluat prin prezența lor pe același bănci cu demnitarul din Parlament.

S-au oferit felurite soluții, cum ar fi cererea ca o altă instituție și nu Parlamentul să efectueze ancheta celor pe-

trecute în 6 decembrie, defectul grav de a intrerupe emisiunea sacrosanctă a Actualităților (Butulescu, FSN). Problemele pot fi rezolvate prin „disciplina și angajare în rezolvarea sarcinilor pentru descreșterea frunților acestui popor”. (Michele, FSN).

Discuțiile s-au desfășurat într-o atmosferă animată, tovrăgăscă, prietnică schimbării de păceri. Mai mulți vorbitori au apreciat dialogul ca fiind pozitiv, fructuos. În final dl. Mirton (UDMR), Ionel Roman (FSN) și I.V. Săndulescu (PNL) au cerut scuze Sindicatului liber din RTV pentru tonul parlamentarilor. S-a stabilit să nu se transmită materialul filmat pe post, deși în urma insistențelor sindicatului și a dl. I.V. Săndulescu acesta a fost totuși difuzat, simbăta, 15 decembrie. Pînă la această oră nu s-a rezolvat nimic. ■

Pagină realizată de ALINA MUNGIU

CÎTEVA CONSIDERAȚII MILITARE

În „România liberă” din 27.11.1990 am găsit, pe o pagină aproape întreagă, o dezbatere aprinsă privind CADA dar și poziția armatei în frământatul ansamblu socio-economic-politic al țării din aceste zile. Primul text, „Atac la bafoanelă” (C. Chiticaru), se referea la trecerea în rezervă a unor ofițeri mai strîns legați de idelle și acțiunile CADA. O mai directă referire la ultimul comunicat al conducerii Ministerului Apărării Naționale se făcea apoi în „Avocații minciunii” (V. Stan). În fine, învinuiri aduse ministrului de resort, general V. Sînzulescu, erau aduse de St. Cucu (președintele Ligii române a veteranilor de război). Oricum, pentru un cititor din public, dar care nu este străin de „ale armatei”, în toate se găseau unele argumente reale, fie ele și unele dublate de un iz de romantism. Nu mai puțin, însă, anumite criterii fundamentale ale disciplinei și unității de comandă, existente în majoritatea forțelor armate contemporane din lume, erau — discret — cîntinate.

Cu un caracter evident diferit a apărut pe urmă, în „România liberă” din 01.12.1990, „Ce au discutat cadrele militare din garnizoana Timișoara”, o comunicare a comitetelor permanente ale Asociațiilor Cadrelor Militare (ACM) din acea garnizoană. Spre neță deosebire de CADA, comitetele ACM apar ca grupări agreate de ministrul de resort.

Atât textele de sorginte CADA cit și comunicarea ACM nu pot fi deplin analizate într-o pagină de perioadă. Cîntinat, însă, că spre deosebire de tezele emise de (și pentru) CADA, noile ACM caută o limitare a problematicei la sferele socio-profesionale ale militarilor de carieră și consideră că „acuzele formulate” (privind armata în represiunile din noaptea de 22.12.1989) „să fie fondate pe baza datelor concrete obținute de la comisiile de anchetă”. Expunerea este, voit sau nu, incorectă, pentru că inșiși comisiile de anchetă su a porni, totuși, de la acuzații liber exprimate, ele (comisiile) fiind obligate a le înregistra, cerceta și ajunge la confirmări sau infirmări, după riguros imparțial investigat. Dar, în afară acestei remarcă, atât ACM Timișoara, ca și anterior CADA, se ridică împotriva măsurilor aplicate recent unor ofițeri onest protestatari.

Problemele esențiale rămîn acelea derivând din cauzele fenomenologiei de pe urma căreia s-a născut, a sporit și „florbe” mișcarea CADA. Chiar dacă această mișcare n-ar mai exista, este imposibilă negarea unui număr de grave acte și încă mai grave urmări privind nu numai armata ci și situația actuală și viitoare a țării, a poporului român.

Oastea a fost, dintotdeauna, o preocupare și o componentă fundamentală a poporului nostru, pentru că „așezat în calea tuturor răutăților”, după vorba cronicarului, acest popor, mai mult decît altele, a trebuit să se apere. Oastea domnească, oștile boierilor, oastea de Tară (gloatele), toate, și din tată în fiu, mindria curată a acestei țări. Căci, încă din bătrîni, om în puterea cuvîntului era numai cel care „a făcut armata”. Și cit de sănătos era acest criteriu!

Din negurile și luminile unui trecut prin care principatele, apoi țara primei uniri, apoi România independentă și — în fine — România întreagă de la 1918, au trecut și au crescut, prezența elementului militar se vede și se simte. Cu extrem de rare excepții, acest element militar s-a păstrat în marginile cerute de însemnatul criteriu potrivit căruia armata era „marea mută”. Nu era un principiu universal sau, cel puțin, nu era identic interpretat în toate țările, dar pretutindeni națiunile civilizate i-au recunoscut ca principiu fundamental de apărare a țării în fața pericolelor venite din afară, și doar în cazuri cu totul excepționale — de intervenție în eventualele mișcări interne, dacă acestea ajungeau să amenințe însăși ființa țării.

A existat, firește, o continuă legătură între puterea civilă și armată, dar și o permanentă prudență față de depășirea reciprocă a rolurilor și atribuțiilor. Pînă în anul 1945, armata română nu a fost instrument al vreunei alcătuirii politice; a fost a țării... și a regelui (incontestabil factor de echilibru, cu atât mai mult cu cît singura pregătire profesională reală a suveranului era cea militară). Încercări de influențare, de-a lungul a aproape 89 de ani, s-au manifestat nu o dată. Au existat și cazuri cînd unii generali au vădit anumite simpatii spre un partid, sau spre lideri politici, dar nu le-au manifestat efectiv fidei după ce au părăsit cadrele active. Era ceea ce s-a obișnuit tot românul să știe, că „armata este a țării”.

Încercările, în perioada 1933-1940, cu subminore efecte, ale legionarilor, nu rămăsi vane. Cu prilejul rebeliunii din ianuarie 1941, armata a reacționat nu atât pentru că li ordonase să se lege, legat, era atunci la cîrmă guvernului (generalul I. Antonescu), cît pur și simplu pentru că aproape unanimitatea cadrelor și încă mai vîntos a trupelor — țărani români care

numai bine nu priveau bandole de aglatoși și ucigași — simleau primordial haosul ce s-ar fi instalat pe țară. Așijderea, la 23 August 1944, armata i-a urmat pe rege nu doar pentru că era capul oștirii (cu toate că, realitate, îl iubea) ci și pentru că ajunsesse a fi deplin lămurită în privința nenorocirilor și servitului adunate asupra țării (și încă mai mult asupra ei, a armatei) de pe urma guvernării ambițioase, egocentrice a unui ofițer în care, cîndva, crezuse. Și a urmat armata, atunci, chemarea regelui, pentru că, dintre toate rețele ce-l stăbeau în față, a sperat că cel puțin așa s-ar ajunge, în același timp, la recucerirea Transilvaniei cotopește și la evitarea unei totale încălcări sub tăvălugul amenințărilor. Atît regele, cît și armata, judecăm cinstit și nu știu — atunci — ce soartă ni se rezervase!

★

Dar una dintre primele acțiuni ale noulor „alții” din răsărit a fost aceea de subminare, de destrămarea armatei, tocmai pentru că deținea însemnătatea pozițiilor sale de apărare a independenței. Acțiunea s-a săvîrșit pe două căi: pe de o parte prin infiltrarea în armată a „aparaturii de cultură și propagandă” (ACP) și pe de altă parte prin cistigarea citorva generali, care astfel au întinat nu doar onoarea lor, ci și pe a întregii armate.

Efectele acestei acțiuni, întregite cu „filițele” de tot felul așezate de emisarii

clare, neînținți de propagandă și manevrele de prestime ale regimului comunist, a devenit tot mai conștientă de abisul spre care se mergea și mai ales de situația critică a forțelor armate. Au reperat și înțeles cauzele reale. Iar revolta din decembrie le-a arătat că, totuși, cu hotărîre și cu accoaparea conștientă a sacrificiului, țara și armata ei trebuie să fie salvate.

Dovezi de maximă evidentă le-au atras atenția asupra celor cărora nu le conveneau reformele dorite, necesare, fiind a-dine legați de acel regim și chiar de tulerii acestuia. La care, din nefericire, s-au alăturat și specimene care din varii interese, din lașitate și chiar din subordonare la îndemnuri venite de la exponenții ai fostei dictaturi, au rămas „cu mai înainte”. Judecînd drept situația generală și aceea a armatei (inclusiv prapriile lor situații într-o profesiune ce se vrea eficientă și totodată demnă de rolul său major în societatea românească), grupuri de ofițeri cinstiți, democrați, patrioți, au cerut un dialog cu guvernul ajuns în funcțiune, cu scopul readucerii armatei la rosturile și criteriile constituțite de zdravenie tradiții istorice. De astă dată întregite cu măsuri de asanare cuprinzătoare, necesare.

În acele seri de iarnă, la începutul anului 1990, noi, unii ofițeri bătrîni dar sufletește neschimbați (*), am fost impresionati la vederea pilcurilor de ofițeri din toate armatele, ba chiar și elevi de școli militare, adunați în Piața Victoriei

micro-partidului curînd implantat la putere, nu au dat, însă, imediat, roadele dorite. Mai există conștiință națională, încă neclintită la cadrele armate. Ceea ce a provocat „deblocări”, „epurări”, ba și alte acțiuni încă mai vinovate ale noii puteri.

În acea situație vitregă, o mare parte a ofițerilor și destui subofițeri și-au dovedit patriotismul și demnitatea. Au rămas pe drumuri, ei și al lor, nu puțin au ajuns în închisori, lagăre, deportări. Cîți nu și-au pierdut viața...

Ca un efect specific al sinistrei înclătări ce fusese războiul, al haosului social-economic ce urmasc, s-au ivit, din păcate, ofițeri care au uitat îndatoririle la care se legaseră cîndva, jurînd cu mina pe drapel să apere ființa țării și libertatea poporului român. Minași de egoisme abil exploatate, au ajuns a fi păstrați în activitate lar pe urmă s-au încadrat în regimul totalitar, aservit altor scopuri decît cele reale ale neamului. În această categorie au intrat ofițeri mai vechi, însă o proporție majoră a fost a absolvenților de școli militare din anii 1946 și 1947, în ochii cărora o serie de interese imediate au jucat rolul decisiv. Au urmat absolvenții din 1948 și următorii, emanații depline ale regimului antromâneesc ce se întîrea de la o țară la alta, completată cu specimene infiltrate direct dintre creațiile anume pregătite de stăpînirea comunistă (sub atența îndrumare a consilierilor...).

Astfel alterat, cornul ofițeresc, altădată factor de nădejde și siguranței țării și a stabilității acesteia, a devenit un instrument al dictaturii care a adus țara și poporul român în disperată situație din precima zilelor de decembrie ale anului 1989.

S-a petrecut, însă, din ce în ce mai concret în ultimii ani, un fenomen de primă importanță: o bună parte din ofițerime, mai ales cea lîndră, mai etică, mai informată, cu minți agere și vederi

Sub orice regim politic, atît timp cît se va justifica existența unor forțe de apărare (nu cele de ordine internă), cadrele armatei vor constitui o problemă fundamentală. Apar, însă, de la o țară la alta (în funcție de regim), deosebiri notorii de interpretare. Spre pildă, Elveția, căreia neutralitatea i-a impus forțe cu organizare și dotare de înaltă eficiență, nu are generali. Marile unități sînt conduse de colonel, iar general este numit, dintre aceștia, numai unul și numai în caz de pericol de război. Și nu sînt puține democrațiile autentice în care numărul generalilor este mic. Compensarea fiind obținută prin complexul de înalte calități ce au a satisfac acesștia.

Nici chiar în perioada 1939-1945, cînd armata română a avut cele mai mari efective din istoria ei, nu a numărat puzderia de generali din nenorocitul regim. Și, totuși, treaba mergea tocmai pentru că, prin numărul lor rațional limitat, erau rezultați din marșe și competențe reale și după criteriile de înaintare foarte „strînse”. Firește, fără nici o interferență politică.

Pentru motive deloc militare, regimul totalitar a produs generali în număr exagerat, aceștia știind bine că își datorau poziția — aproape în toate cazurile — unor considerente politice. De unde și interesul și senzația de „obligare” față de regim. Cred că există și generali cu reale merite profesionale și corecte simțăminte civice însă, datorită conjuncturii și condițiilor în care au obținut gradul, nici ei nu se despart lesne de anumite moduri de gîndire și comportare inculcate în vremurile dinainte de decembrie 1989. Problema este gravă și deschisă.

Atît în zilele revoltei, cît și în prezent, nu puține au fost și sînt cadrele superioare care au continuat să simtă, să judece și să acționeze după șabloanele trecutului dictaturi. Evident, au fost reperați, mai cu seamă în simțul armatei, iar acum prezența lor în activitate de serviciu devine intolerabilă, cu atît mai mult cînd s-ar putea dovedi participarea lor la acțiunile de reprimare.

Armata, cadrele ei, nu se poate ține în afara unor considerente etice elementare. Și cum, la activul anumitor cadre superioare se primumără și ani lungi de acțiune ca instrumente ale regimului care a ruinat țara și a disprețuit vechea armată română (de care se prevalează, demagogic, numai în diverse jocuri de interese) la care se adaugă faptul angrenării în reprimarea revoltei populare de eliberare, ceea ce deplin justificate reclamațiile de cinstită investigare a vinovaților.

Bunătatea acestui popor (în fapt, o slăbiciune potrivnică propriilor sale interese) ar putea da, și de astă dată, glas unor rezolvări mai puțin viforoase decît cele pe drept cuvenite. Dar, oricum, dreptate trebuie să se facă. Pentru ca atît în țară cît și peste hotare să se simtă că sîntem un stat civilizat democratic, unde se respectă drepturile și obligațiile omului.

În continuare, trebuie să se înțeleagă că parlamentele și guvernele sînt trecătoare, în timp ce poporul, țara, rămîn. Cum armata nu poate fi decît a țării, trebuie să se înțeleagă că „politicul” nu are dreptul de a cere armatei atitudini și acțiuni ce contravin principiilor fundamentale de existență ale unei oști de oameni liberi într-o țară dezbărată de totalitarism. Și militarilor trebuie să înțeleagă că nu pot fi instrumente interne ale unor organizații politice sau parapolitice.

Dacă, într-adevăr, CADA s-a străduit onest în aceste scopuri, existența sa este justificată pînă la împlinirea telurilor a-nunțate. Ca un factor ce, desigur tranzitoriu, poate contribui, într-un climat de reală corectitudine, în acel scop. După care, ajunsă în structuri, conținuturi și cu temeiuri juste, armata (inclusiv jandarmeria armatei, dar nu cea actuală să pășească înainte în spiritul de ordine și disciplină ce trebuie să o caracterizeze, în postura de scut al țării, fără ingerințe de nici un fel și din partea nimănui.

Încercarea de înlocuire a CADA cu ACM este prea recentă pentru a fi temeinic considerată. Însă, faptul că au apărut dintru început cu aprobarea ministrului ce nu suportă CADA, îmi pare rău să o spun, dă de gîndit. Totul depinde de ce vor și cum vor face, cu permanenta îndatorire de a fi în toată clipa conștienți că sînt militari români.

Pînă în anul 1945, armata română a avut caracteristici profesionale și morale mult onorabile. Recistigarea lor constituie o nevoie esențială a poporului român, a Statului, din toate punctele de vedere. În acest scop, orice inițiativă trebuie atent ascultată. Iar dînc se dovedește temeinică ei, consecințele nu a decurge fără nici o pledică, spre a se evita pericole care, Doamne ferește, ar putea deveni fatale. ■

02.12.1990

MATEI I. GROVEANU

(*) Veterani, firește, dar nu dintre cei ce s-au aservit regimului totalitar, prin „Comitetul organizatoric...” și alte asemenea, în schimb au unor înaintări în grad, creșteri — de la caz la caz — a pensilor etc. etc.

CEALALTĂ CALE

Ca de fiecare dată cînd se împlineste sorocul pentru prăznuirea Nașterii Domnului, rugăciunile particulare și obștești, citirile din Cartea Sfîntă, cîntările Bisericii, nu mai puțin străvechile datini ne pun în față — pentru a cita oară? — minunatul fapt și intrupării Cuvîntului. Ele ne îmbie să retrăim aievea călătoria bătrînelui Iosif și a Fecioarei Maria din Nazaret la Betleem, adăpostirea lor într-un săracios staui, venirea pe lume a pruncului Iisus. Ajungînd la acest moment, aflăm că cei trei „erau de la Răsărit”, înștiințați de sus „să nu se mai întoarcă la Irod, s-au dus pe altă cale în țara lor” (Matei, 2, 12).

Este plin de înțeles ultimul amănunt, anume că soarta Aceluia care avea să devină Mintuitorul nostru se leagă nemijlocit de împrejurarea că după ce L-au găsit pe Domnul, magii nu s-au mai întors la nemilosul împărat, ci au apucat pe altă cale spre a se întoarce acasă. Va să zică, întâlnirea magilor cu Iisus l-a făcut să-și schimbe drumul pe care l-ar fi urmat în mod obișnuit și, lăsînd de-o parte pe Irod, au purces pe unul nou, în stare să înlăture primejdia ce amenința viața Noului Născut, iar pe ei să-i ferească a deveni părtași lauciderea plînuții.

Mîncînd de aici, potrivit lucrului este a gîndi la calea ce se deschide înaintea oricui dintre noi creștinii, cale ce ne poartă pașii spre întâlnirea cu Iisus, însoțim magilor de demult și, care odată aleasă, nu mai poate duce pe la Irod, intruchiparea vechiului și a răutății, ci trebuie să fie o cale nouă, alta decît cea de pînă atunci.

Prin cale, din punct de vedere duhovnicesc, avem a înțelege înaintea de orice, felul de viață sau de comportare. Din acest punct de vedere ea nu poate fi decît bună, în care caz este a luminii, sau rea, în care caz este a întunericului. Prima cale este a virtuții dătătoare de viață, pe cînd a doua este a păcatului pricinuitor de moarte. Sfînta Scriptură vorbește pe larg despre aceste două căi mult deosebite între ele. Așa de exemplu în profeția lui Ieremia (21, 8) se spune clar: „Iată în fața voastră calea vieții și calea morții”. La rîndul lor Proverbele lui Solomon învăță că „pe calea dreptății se află viața, iar calea nebuniei duce la moarte” (12, 28).

Asemenea ziceri găsim multe în Cartea Sfîntă. De folos este însă a poseda mai îndelung asupra celor ce ne arată cu privire la această învățătură creștină. Ne vom aduce astfel aminte de ceea ce grăie însuși Mintuitorul:

NICOLAE Mitropolitul Banatului

„Intrați prin poarta cea strîmtă, povățuia El, că largă este poarta și încăpătoare calea care duce la pierire și mulți sînt cei care apucă pe ea. Și strîmtă este poarta și îngustă este calea care duce la viață, și puțini sînt cei care o află” (Matei 7, 13).

Conceptul deci ea fel de viață sau de comportare, calea aleasă îl arată pe credinciosul împodobit cu virtuți sau coplesit de păcate. Adevăratul creștin nu poate să umble în acest caz decît pe calea binelui. E pricina care l-a făcut pe un mare dascăl al Bisericii să observe: „Conduși de Dumnezeu și Iisus Hristos voim să umblăm pe marea cale a Evangheliei. Ea este pentru noi o cale a vieții dacă știm s-o recunoaștem și s-o urmăm, iar aceasta pînă la capăt... Să nu ne îngrijoreze nici lungimea căii, nici obosala ei, înzefieții de stîlpul Adevărului, să mergem pe urmele Lui” (Origen, Comentariu la Evanghelia după Matei).

Deși datorită oricărui creștin, precum înțelegem, este să umble pe calea binelui și a vieții, lăsînd de-o parte călea răutății și a morții, experiența zilnică ne arată că foarte adesea sîntem inclinați să alegem „poarta cea largă” și drumul mai lesnicios al întunericului.

În atari împrejurări, dacă ajungem adică să umblăm pe calea răutății, trebuie ca fără întîrziere să ne hotărîm a o părăsi și să preferăm pe cealaltă, a binelui. Cumpăna între una și alta umple întreaga noastră existență cu permanenta îndatorire de a pași ferm pe calea binelui și a nu ne lăsa atrași de calea răutății. În vremea aceasta de prăznuire a Nașterii Domnului, cînd avem în minte alt de lămurit cele două căi, pe de-o parte spre calea în care se află pruncul Iisus, pe de altă parte spre ucigașul Irod, va trebui să nu uităm că de ne-am simțit cumva ispitiți să trecem înăi a dată pe la Irod, exemplul magilor ne obligă la profundă chibzuire.

Fără să recurgem la adaptări forțate, nu putem să evocăm întimplarea cu magii pe care Irod a încercat să-i folosească drept unelte ale odiosului său plan, fără să ne gîndim la ceea ce s-a întimplat cu noi însine pînă acum și

am în urmă. Am avut și noi parte de un Irod al nostru, Irozi au apărut atîta de-a lungul veacurilor și toți au recurs cam la aceleași metode. Și pentru că fiecare și l-a știut mai bine pe al său, ne este mai la-ndemină să ne referim la al nostru.

Pînă la urmă însă, nu ne vom lăsa ispitiți să identificăm pe Irodui nostru cu o singură persoană, deși perioada ultimelor peste două decenii mai ales ne-ar permite-o. În realitate Irod s-a identificat cu un sistem cărui s-au subordonat destul însi al căror nume memoria noastră nu-l va uita nicicînd. Fiecare din aceștia s-a simțit îndrop-tăit să se pornească împotriva lui Hristos, fiecare s-a străduit să-L ucidă, fiecare a încercat să exploateze bunăcredința unor „magi” ca prin ei să-și realizeze planurile lor criminale. Totdeauna Dumnezeu le-a arătat însă acestora calea cealaltă pe care s-o ur-

meze și pe care de fapt ei au și străbătut-o.

Cinstiți cu noi însine vom recunoaște cit de mult ne-a marcat întâlnirea cu Irodui sau Irozii „epocii” însinguratei jumătăți de veac parcursă de țara noastră cînd sute de mii de ființe nevinovate, asemenea pruncilor de odinioară, au pierit în condiții din cele mai tragice. Asemenea experiență nu se poate uita, n-avem dreptul s-o uităm. De aceea sîntem astăzi atît de grijulii în primul rînd ca să nu permitem apariția unor alți Irozi, ca noi însine să nu mai trecem niciodată pe la vreun Irod, sub orice formă s-ar prezenta el, ci totdeauna să arătăm rîul cu degetul, să-l denunțăm oriunde ar apare și cu multă hotărîre să alegem calea cea bună și dreaptă care să ne ducă la Hristos.

Iată, între altele, ce putem desprinde din înțelesul Crăciunului, a căii pe care au străbătut-o înțelepții magi în căutarea leului Mintuitorului. Urmînd lor nu ne va rămîne lipsită de temel nădejdea că „nașterea lui Hristos ne va fi tuturor spre folos”.

CUVÎNT PENTRU COLIND

Colindul este un cîntec de leagăn, este cel dinîli dialog ce se naște pînă între mamă și prunc, între cei ce sînt și Cei ce vine. Este salutul dimineții adresat de pămînt Soarelui Dreptății, născut din faldurile nopții milenare, singurul lucru nou sub soare, spune Sf. Ioan Damaschinul.

Istorie vorbind, Hristos nu a avut parte de cîntec de leagăn la nașterea Sa, din simplul motiv că nu a avut leagăn. Dar toată istoria și toate popoarele au îndropat din plin această nedreptate, aducîndu-l lui Iisus, Infriguratul din Peștera Betleemului, întreaga bogăție de căldură sufletească exprimată muzical în colinde. La primul acesta au participat și românii și îndrăznesc a spune că l-au întrecut pe toți prin bogăția și frumusețea ofrandei. Și, dacă acest neam l-a înțeles mai mult sau mai puțin pe Hristosul mistic, pe copilul Iisus l-a iubit mai mult decît oricare alt neam pe lume. Și aceasta nu întimplător, ci pentru că în cîmpia istoriei, Iisus și neamul românilor și-au trăit nașterea și copilăria aproape simultan. Era firesc ca un popor nou-născut să îmbrățișeze cu dragoste toată pe dîvinul nou-născut, împărtășii fiind și neamul și pruncul de același destin: al crucii și al slaviei. Autorul „Micului Prinț” notează undeva: „sînt din copilărie, ca dintr-o țară”. Dacă am fi întrebăți de unde sîntem, am putea răspunde, parafrazăndu-l pe

Antoine de Saint-Exupéry, că sîntem din „Țara colindului creștin”. Copilăria adevăraților români stă sub zodia colindului vechi și bun și nu vom putea

înlocui vreodată acest pămînt din simplul motiv că nicăieri nu crește floarea cîntului de leagăn creștin ca în țara baladei mioritice, țară în care li-

sus, Mielul lui Dumnezeu, și-a aflat, în sfîrșit, locul potrivit să-și place copilul.

Colindele se leagă nemijlocit în apariția lor anuală cu zăpada și nu întimplător: și colindul și zăpada vin de sus, din cer, de la Părintele luminilor, de unde avem „toată darea cea bună și tot darul cel desăvîrșit”. Și dacă zăpada este cel mai frumos dar pentru pămînt, colindele sînt cea mai aleasă bucurie pentru suflet; și zăpada și colindul sînt purtătoare de luminoase speranțe și deja în ele se întulesc discret bucuria pascală și mugurii învierii ce-și așteaptă răsăritul sub luminosul veșmînt al zăpezilor. În țara aceasta, ninge peste amintirile noastre, nu să le acopere, ci să le ocrotească. De cîte ori zăpada ne va răscoli amintirile, vom căi pe chipul ei imaculat sublima nașină din istoria acestui pămînt scrisă cu flori și sînge nevinovat într-un decembrie unic.

A fost șansa lor predestinată de a avea colindul drept prohod și odată cu izvoicul singelui cuvînt și ca un ecou al celui mai frumos adevăr rostit de corul martirilor: „vom muri, dar vom fi liberi” răsună iarăși fericit și liber, colindul sfînt și bun.

Pr. ION BUGA

Pagină alcătuită de Ierom. IUSTIN MARCHIȘ

De Crăciun — sărbătoarea Luminii și a iubirii — piară umbrele, întunecimea, bezna din cuget și simțire

ALEXANDRU PALEOLOGU

MINUNATELE AMINTIRI ALE UNUI AMBASADOR „GOLAN”

REVOLUȚIA NOASTRĂ, ÎNTRE GHILIMELE (I)

— În decembrie 1989 cind, după prăbușirea în lanț a tuturor puterilor comuniste din Europa de Est, a venit și rândul lui Ceaușescu, trebuie să vă fi simțit dintr-o dată mai bine în pielea de român. Era sfîrșitul unui coșmar cu atât mai îngrozitor, cît și teribil de umilitor...

— Jalea noastră, a românilor, sub Ceaușescu, dincolo de suferințele de fiecare zi, nu era doar că țara se năruie, ci și că, din afară, dezastrul acesta apărea, într-adevăr, ca un spectacol de bilanț. În zilele acelea de decembrie 1989 eram, desigur, cu toții prea încordați, prea nerăbdători, prea avidi de vești, prea copleșiți de speranță pentru a putea savura ca pe o victorie ultimul număr al clovnului, al trufului acestei farse tragice al cărei principial defect, din punctul de vedere al artii, nu va fi fost decât acela că a durat prea mult. Dar, dacă e să ne gândim astăzi, ultima prestație publică a lui Ceaușescu nu putea să fie decât după chipul și asemănarea intrării lui domnii: de un grotesc desăvîșit. Eroul bufon încerca, în ultimul act al piesei, să se adreseze mulțimii din balconul unui palat, la numai două zile de la singeroasa reprimare a răbufnirii de la Timișoara. Înaintea orb, spre capcana pe care el însuși și-o înălțase, crezînd că statul avea să funcționeze încă o dată la comandă și să-l evită orice atunci cînd va denunța, ca de obicei, „huliganii”, „agenții străini” și „concurile reacționare”. Totul era de rău: descumpănirea în fața primelor huișuiri; chipul lui aurit, cu nasul căzîndu-i parcă în gură și căciula de blană alunecată pe o parte; în robul secundar, sona lui, cuprinsă deodată de agitație, a început să-l ocărăască, să-l sufle fără rușine: „Spune-le și asta”; și diapaerarea cu care s-a lansat în promisiuni incoerente de mărire a salariilor, a concediilor de maternitate pentru femei și a tot ce-i mai trecea prin minte, în încercarea prea tirzie de a sugruma pericolul pe care îl simțea deodată crescut în mulțime. Chiar și imaginea — nevăzută de noi — a acestui cuplu bulmac fugind cu elicopterul de pe acoperișul Comitetului Central al partidului comunist ține mai curînd de desenele adimate decît de sfîrșitul unei tragedii.

Scăpaserăm de răutate, de demență și de ridicol. Puteam, în sfîrșit, să ne considerăm reprimiți în familia națiunilor europene. Ultima picătură făcuse ca puharul să se reverse, poporul se trezise, iar noi ne spunem că de-acum, odată dechisată, mișcarea avea să fie ireversibilă, ca un tăvălug, pînă la completa noastră reabilitare morală și restabilirea unei vieți sociale normale. Mai mult decît de frîg și de lipsa de toate cele, suferiserăm mai ales de o profundă demoralizare. Românii ajunseseră să la în nume de rău tot ce era românesc, de la țările produse care se mai găseau — e drept, în general inutilizabile — pînă la conducerea statului și la societatea însăși. Totul, în România, era rău: totul, aici, ca o rușine: condițiile materiale ale existenței, cu și totală decădere a conștiinței sociale și politice.

Apoi regimul îi hărăzea fiecarei preocupări personale anormale, vecine cu obsesia. Eu, de pildă, am un fiu care se fi urmat să-mi satisfacă peste cîteva luni serviciul militar, de fapt un fel de perioadă de muncă forțată, în cursul că-

reia tinerii și tinerete erau expuși lipsei de igienă, brutalităților și accidentelor. Neavînd nici relații influente, nici prietere, nici mijloacele necesare pentru a corupe, nu știam cum să scap și asta mă chinula. Apoi, se putea întîmpla orice. Casele puteau fi demolate de la o zi la alta; în cîteva ore erai mișcat în imobile încă neterminate, uneori fără apă sau chiar fără ferestre, în camere care, fiind un continuu șantier, erau încete în noaptea și, în plus, depărtate, în condițiile în care transportul public era un adevărat suppliciu. Fiecare, în ultima perioadă a lui Ceaușescu, se lupta cu astfel de griji, minore și cumplite totodată. În orice caz ommobilant. Primul lucru pe care l-am simțit, după ce s-a terminat faza, a fost deci o imensă ușurare.

— Cînd ai început să întrevezi căderea lui Ceaușescu, să o credeți posibilă? În ziua cînd au început tulburările de la Timișoara?

— Cînd s-a auzit, la București, despre aceste răbufniri, n-am scos din numădăcăt că momentul hotărîtor soise. Mai fuseseră răvășiri, în provincie și chiar în București, dar toate fără urmări, fără reacții în lanț, deoarece fuseseră imediat reprimite. Cînd am aflat însă că ofițeri de rezervă erau convocați și trimiși la Timișoara, mi-am spus că riscă să se lase cu sînge și am simțit că țara era pe punctul de a se înfrîți. Apoi, zvonurile care veneau din provincie au sporit. Mărturiile despre reprimare se înmulțeau, se coroborau unele cu altele, deveneau tot mai convingătoare și mai alarmante. Se spunea că ofițerii împuseraseră cîteva soldați care refuzau să tragă în mulțimea de manifestanți adunați în fața Catedralei. Se povestea că soldații fuseseră trimiși în cazărni și reveniseră de acolo — ei sau alți indivizi îmbrăcați în militari — nebuni de furie, dezlanțați, trăgînd orbeste în tot ce era viu, în oamenii care stăteau la coadă în fața magazinelor...

În sfîrșit, pe 19 decembrie, spre seară, la mine a sunat telefonul. Am ridicat receptorul și am deslușit cu greu o voce foarte slabă, foarte îndepărtată: „Maskva, Maskva, Maskva”. Într-un tirziu am înțeles că eram chemat de la Moscova și altă voce mi-a spus: „Domnule Paleologu, sint Ion Druță”. Mă căuta scriitorul moldovean, foarte cunoscut pentru rolul lui însemnat în mișcarea de emancipare din Basarabia, pentru adoptarea alfabetului latin și recunoașterea românei ca limbă oficială. „Sint Ion Druță și vă vorbește din partea domnului Gorbaciov. M-a însărcinat să vă întreb ce știți despre evenimentele de la Timișoara”. Eu m-am mirat: nu mai avea Gorbaciov o ambasadă la București? „Ba da, ba da, are un ambasador, dar nu se încadrează în rapoartele oficiale. Ar vrea să afle ce știți personalități române de încredere, ca dumneavoastră, despre ceea ce se întîmplă la Timișoara”. Atunci i-am povestit lucrurile de care aveam cunoștință, fără să fi fost acolo, deci nu din surse directe: că era un masacru, o baie de sînge, că se vorbea, la ora aceea, de 3000 de morți... „Bun, asta voiam să știu”. Nu eram atît de îngănat încît să cred că Gorbaciov afise de existența mea și că ați mai puțin că mi dădă pînă la urmă. Ion Druță mă telefonase, probabil, și altor români, pentru a verifica ceoul mișcărilor de la Timișoara. Doar mult mai tirziu am crezut că înțeleg sensul acestui test. Ne-am oprit aici, dar

mi-am spus că de data asta nu mai încăpea îndoielă: lucrurile se precipitau, venise marea clipă a acțiunii.

Unul dintre lucrurile pe care le puteam face era să încerc să string semnăturile unui număr cit mai mare de intelectuali de marcă sub un text energic de protest. A doua zi am adunat la mine cîteva prieteni. Mai întîi Stelian Tănase, un băiat inteligent și curajos, romancier nepublicat, deoarece cărțile lui erau socotite periculoase. Și mie îmi fusese interzisă publicarea de cînd, cu cîteva luni în urmă, semnase împreună cu sora confrați o scrisoare deschisă către președintele Uniunii Scriitorilor, în care ne solidarizam cu poetul Mircea Dinescu, pe atunci consemnat la domiciliu pentru că pusese pe hirtie mai multe texte virulente de protest împotriva regimului, dintre care unele fuseseră publicate în presa străină. Octavian Paler era în aceeași situație. Mai veniseră la mine în ziua aceea doctorul George Brătutescu, ginerele Anei Pauker, care îndeplinise funcții diplomatice la Moscova în epoca stalinistă, dar își schimbase radical părerile și devenise opozant, apoi filozoful Henri Wald, și el lămurit asupra comunismului, un tînar sociolog, Alin Teodorescu și filozoful Gabriel Liiceanu. Ne-am apucat de treabă, într-o încăpere de la etajul casei mele, dînd curs ideilor noastre care intr-o cameră fără telefon scapi de urmări. Eram gata să pornim în căutare de semnături, ne aflam deja la ușă cînd la parter a sunat telefonul. Era sora vitregă a fiului meu, studentă: „Vino, vino imediat în Piața Palatului, cu cît mai mulți colegi!” Îi chema eu, văzîndu-l cum pleacă, fără să-mi ia rămas-bun, îmbrăcîndu-se canadiana din mers, m-am gîndit: cine știe dacă o să-l mai revăd... Am plecat și eu puțin mai tirziu, pe urmele lui, căușîndu-l, dar nu l-am revăzut decît seara.

Între timp, au fost imaginile acelea, la televizor, cu tiranul aflat la balcon, îngrozit de strigătele ostile care urcau din mulțime. Apoi, grupurile care se revărsau spre Piața Palatului și spre Piața Universității, grupuri de tineri în bluze-jean, hotărîți, entuziaști, pe care li părușise vizibil orice simț de conservare și care, vădit lucru, își spuneau că dacă dictatorul rămîne în scaun viața oricum nu mai face doi bani.

Seara au început să se audă rafale de pușcă automată, iar a doua zi, spre prînz, a căzut bomba: Ceaușeștii fugiseră cu elicopterul...

— Dar înaintea tulburărilor de la Timișoara, n-au fost semne prevestitoare?

— De vreau să cred că o profecție a unui bătrîn proroc de țară, care vestise că domnia lui Ceaușescu avea să se sfîrșască în sînge. Dar, în pofida acestui zvon popular, nu se poate spune că ne așteptam într-adevăr la căderea lui Ceaușescu în lumile care au precedat-o. Multă lume, inclusiv din anturajul meu, pășătuia prin pesimism. Totul se schimbă în Polonia în Germania de Est, în Ungaria, dar la noi e, exclusiv, se spune. Tirania nu poate fi răsturnată, sistemul politicesc e atît de puternic încît nici nu se poate concepe să-l înfrunți; apoi, noi simțeam niște leșii. Poporul român suferă oare, oensele și mizeria, nu-si riscă viața pentru libertate? Ea n-am gîndit niciodată așa. Intrarea în criză a sistemului comunist odată amorțită, degrișolada regimurilor accelerau-se în mod spectaculos, mi se părea exclus ca proces-

ul să ocolească România. Eram convins că dictatura va avea un sfîrșit, fără îndoială destul de apropiat, dar îmi lipsen reprezentarea mentală a modului în care se putea întîmpla; imaginația mea nu era suficientă. Mă gîndeam, asemenea oracolului, că la noi sfîrșitul va fi singeros, din cauza rigidității sistemului represiv și pentru că românii sînt oameni extrem de violenți cînd răbdarea lor ajunge la capăt și cînd se hotărăsc să se desbrace de plăcîditatea și de fatalismul lor. Istoria noastră este punctată de explozii extreme de brutalitate, de două sau de trei ori pe secol, fie că e vorba de răzmerițele care au avut loc în secolul al XIX-lea, înainte ca statul român să se fi așezat pe baze stabile, sau de răscoala țărănilor din 1907 și de reprimarea ei, și una și ceaștia îngrozitoare, asu chiar de tabeșuna legionară din 1941.

Anturajul lui Ceaușescu era compus din oameni de aceeași teapă cu el, dar inferiori lui, mai puțin nebuni, dar proști și destrînați. O revoluție de palat nu era deci nici de imaginat, nici de dusă. Mă gîndeam în schimb că Securitatea putea unelti un soi de lovitură de stat. Circulașe de altfel zvonul că la un moment dat o fracțiune a securiștilor pregătise un pușc, că unii fuseseră areștați și împuşcați. Dar niciodată nu s-a știut nimic sigur, nimic de încredere. Îmi spunem că Securitatea era compusă, desigur, din imbecili și cretini, dar că în zîndurile ei exista de asemenea un mare număr de băieți plătiți ca să euleagă informații, prin urmare destul de inteligenți, ca să o facă și în plus tineri, neavînd deci nici un motiv să se pună pe vecie în stujba unui dictator care, oricum, ar fi murit înaintea lor. Securitatea nu ar fi putut să nu colaboreze la lovitura de stat care se pregătise și care de fapt nu a avut timpul să se producă pentru că a fost debordată de o mișcare populară pe care a provocat-o, dar pe care nu a putut să o controleze în totalitate. Evident, însă, că mi ne puteam imagina acest scenariu înainte. Nu puteam concepe aici că ar fi posibil să fies din comunism dintr-o dată, vișem cel mult un fel de sistem gorbaciovian. Pe scurt, ideea că trebuia să ne așteptăm la ceva, fără a ști însă cu siguranță la ce, se făcea simțită de mai bine de un an, nu numai pentru că lumea se metamorfoza în jurul nostru, ci și pentru că rigourile vieții cotidiene deveneau insoportabile, iar frigul și foamea erau, pentru mulți, obsesive.

— Se vorbea despre ispite astie?

— Toată lumea vorbea, bineînțeles, despre ispite astie, ba chiar pe față. În ce mă privește, eu n-am acceptat niciodată să-mi pun guri de frica turnătorilor. Se vorbea, de altfel, deschia și despre Iliescu, ca despre un succesor posibil, intrucît — spunea glasul poporului — fusese coleg cu Gorbaciov la școala de partid. În orice caz, adevărat sau nu, se știa că Iliescu fusese un înalt demnitar al partidului, îndepărtat, prin urmare nemulțumit, și se spunea că madam Ceaușescu îl purta în mod special pușc. Se putea spera că e astip reformatoare, mai liberală, va sfîrși prin a încerca ceva.

(Va urma)
Traducere de AL. CIOLAN